Bat. Gen.
VI
59

DE REIS

VAN

HARDERWIJK NAAR OOST-INDIË,

UIT HET DAGBOEK

VAN EEN

KOLONIAAL SOLDAAT.

SAMARANG.
G. C. T. VAN DORP & Co.
1868.

82 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE REIS

VI, 59

VAN HARDERWIJK NAAR OOST-INDIE

UIT HET DAGBOEK

VAN

EEN KOLONIAAL SOLDAAT.

TE SAMARANG BIJ

G. C. T. VAN DORP.

1868.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 29 - 06 - 2010
Nomor Induk : 586/PN-MUSEUM/10
BIB - ID : 0010-32833960
ITEM - ID : 03090839G2
Asal : Museum Pusat

VOORWOORD.

Toen ik als soldaat de reis naar Oost-Indië deed, hield ik aanteekening van datgene, wat mij belangrijk voorkwam en somtijds van mijne gedachten en gevoelens, met het tweeledig doel eene belofte aan mijne familie te volbrengen, en mij zelf voor verveling te vrijwaren.

Nadat het manuscript een kleine kwart-eeuw, ten prooi aan stof en kakkerlakken in een hoek gelegen had, deed ik het ter perse leggen op aanmoediging van eenige vrienden, die het boekske nuttig oordeelen in handen van den soldaat, die zich naar Indië begeeft.

Wie in deze bladen, keur van stijl of lectuur van eenige litterarische waarde meent te vinden, zal zich spoedig teleurgesteld zien, zelfs zijn er een tal van platheden ingeslopen, die naar ik hoop verontschuldiging zullen erlangen, bij de mededeeling, dat het dagboek geschreven is, onder den indruk van het oogenblik in eene alles behalve poëtische omgeving, door

EEN KOLONIAAL SOLDAAT.

SAMARANG Aug. 1868.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dingsdag 11 December 18 . .

Heden morgen ten half 7 ure, stonden wij reisvaardig op de binnenplaats der kazerne te Harderwijk.

De kolonel Kohnheim, die ons gisteren bij de inspectie onder het kommando gesteld had van den kapitein Lindermans, riep ons nu een „vaartwel" toe, dat door ons met een luid „hoera!" werd beantwoord.

Op de straat, vóór het ijzeren hek der kazerne, hetwelk om goede reden afgesloten was, bevond zich een groot aantal nieuwsgierigen en belanghebbenden van beider kunne en van allerhande soort.

Diep bedroefde ouders stonden naast razende kroeghouders, de eersten om hun kind — hun lieveling misschien — den laatsten handdruk, de laatste zegenbede te brengen; de anderen — de kroeghouders — om de nog verschuldigde dubbeltjes van hunne niet solide begunstigers vloekend op te vorderen.

Hier, een groot aantal bandeloze schooljongens, dáár treurende schoonen, op eene vreesselijke wijze met blaauwe, roode en geele linten versierd, die gekomen waren om haren Adonis voor het laatst te zien en dan nooit meer aan hem te denken, of, hoevele maanden later? . . . . . met *levendigheid* aan hem herinnerd te worden.

Ten 7 ure klonk het kommando: „Geeft acht", dat spoedig door een „voorwaarts-marsch" werd opgevolgd, en onze suppletie-troep, bestaande uit 150 man, het vaandel voerende . . . . . , zette zich onder hoera's en hoezee's in beweging.

De drukte en het gejoel te beschrijven, toen wij door het ontslotene hek op straat kwamen, is bijna niet mogelijk.

De hoorn muzykanten bliezen, de tamboers sloegen, de jongens

zongen, de soldaten schreeuwden; vaders weenden, moeders gilden en kroeghouders scholden, — omhelzingen hadden plaats en vuistslagen werden uitgedeeld, in een woord, het was eene plegtigheid zonder weêrga! dat ik trotsch was onder zulk een gevierd gezelschap te behooren, is onnoodig te zeggen.

Ongeveer een kwartier uur buiten de Smeepoort werd „halt" gekommandeerd, welligt om de orde te herstellen, hetgeen dan ook wel nodig was.

Van lieverlede waren de bewoners van Harderwijk, die ons met een zoo schitterend geleide hadden vereerd, huiswaarts gekeerd, zelfs de kroeghouders, overtuigd dat er toch niets van betalen kwam, hadden ons verlaten onder het uitspreken van zegenwenschen, veel te krachtvol om ze hier op te teekenen.

Nadat de hoornblazers onthaald waren op den zaligmakenden inhoud der veldvlesschen, en er nog menig aandoenlijk afscheidstooneel had plaats gehad, verlieten ons ook dézen, gevolgd door de rest der jongens die tot hier toe mede geloopen waren en nu, ter onzer eere, het schoone Hollandsche lied zongen.

„Strijk broeders voor het *leste*
„En zij *ganen* naar Batavia."

Eindelijk waren wij alleen, en, dank zij de krijgstucht, marcheren wij nu in gesloten gelederen voorwaarts, zoo als het brave zonen van Mars betaamt.

Ik maak van dit rustige oogenblik gebruik, om diengene, welke niets beters te doen weet, dan ons in gedachten te volgen, op de hoogte te brengen van mijne togtgenooten.

Kortheidshálve, en omdat ik de lieden nog slechts oppervlakkig ken, zal ik ze hier *en corps* beschrijven, misschien heb ik aan boord gelegenheid, enkele individuën in het bijzonder aan den lezer voortestellen.

Zoo als wij daarheen marcheren, bestaan wij uit:

Graven, baronnen, zoons van gegoede — en zoons van eenvoudige burgers, fatsoenlijke armen en gewezen bedelaars.

Wij tellen onder ons ex-officieren van het Duitsche leger en ex-bewoners van Hollandsche tuchthuizen; studenten die van de akadémie gesjeesd — en boeren die van achter den ploeg weggeloopen zijn; — leden van het matigheidsgenootschap en voorstanders van de natte gemeente, in 't kort, bijna alle standen der maat-

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

schappij, alle deugden en ondeugden zien zich in dezen kleinen troep vereenigd.

Ik verzoek u beleefd, geachte lezer, om — hoewel mij een raar slag van volkje zijn — niet met minachting op onze militaire plunjè neder te zien of den stand te miskennen waartoe wij thans behooren, immers ondeugd woont niet in het kleed, zij schuilt in het hart, zoowel bij burger als bij soldaat. Bovendien, de *slechtsten* onder ons zijn niet in de militaire school opgevoed; de civiele wereld heeft hen voortgebragt, onderwezen en gevormd!

Na eene voetreis van 6 uren, op een' besneeuwden weg, kwamen wij te *Amersfoort*, waar wij werden ingekwartierd. Den volgenden ochtend ten 7 ure, marcheerden wij, onder hevige regen- en sneeuwbuijen naar *Utrecht*, waar wij tegen etenstijd druipnat aankwamen; hier kregen wij tot verfrissching . . . . . plaats op den spoortrein, die ons des namiddags ten 4 ure te *Rotterdam* bragt.

Half verkleumd en zoo stijf als stokvisschen, — onze kleederen waren aan het lijf bevroren — sukkelden wij van het stationsgebouw naar het schip de . . . . . .; meer dan een half uur stonden wij bibberend van koude op den steiger, alvorens te worden geëmbarkeerd, terwijl het meer dan een uur duurde vóór wij in het tusschendek werden toegelaten.

Teneinde een juist denkbeeld te geven van de ongeregeldheden en verwarring, welke den eersten avond aan boord plaats vonden, zal ik verpligt zijn, eene korte beschrijving te geven van ons woonvertrek.

Het tusschendek is 53 voeten lang, 35 voeten breed en 8 voeten hoog. Een aantal voorwerpen verminderen deze betrekkelijk kleine ruimte nog aanmerkelijk.

Ten eerste loopt de groote mast er door, die een omtrek van 8 voeten heeft; — twee vierkante hokken zijn er afgetimmerd tot berging der ankerkettingen; deze hebben 6 □ voeten inhoud. Voeg hier bij 8 reusachtige banken, de koffers van 21 onder-officieren, de kleedertasschen van 150 personen, en eindelijk 15 groote, ruw getimmerde kisten, dienende tot berging van die ingrédiënten, welke voor de ménage benoodigd zijn.

Elk dezer kisten is 4 voet lang, 2 voet breed en even zoo hoog.

Wanneer men dit alles volgens Bartjes bij elkander rekent, verkrijgt men precies de ruimte die voor elk persoon overblijft om

zich horizontaal to bewegen. Nu volgt de hoegrootheid der verticale ruimte.

Zoo als ik reeds zeide, is onze woning 8 voeten hoog, maar, aan den zolder zijn 150 hangmatten bevestigd, welke deze hoogte zoodanig réduceren, dat men zich niet dan bukkende kan voortbewegen.

Het daglicht ontvangen wij door den ingang of het opene luik, een gat van 7 voet lengte en 3 voet breedte, zich ongeveer boven het midden van het vunzige hol bevindende, waarin wij wonen.

Boven dit luik — het eenige kanaal dat ons versche lucht verschaft, of beter gezegd, dat een gedeelte der dampen uitlaat, die 150 geschoren en ongeschoren personen uitwasemen, boven dit luik, zeg ik, zijn twee groote barkassen of reddingsbooten geplaatst op houten klampen, welke die opening bijna geheel bedekken, zoodat men niet dan met moeite van boven naar beneden, of omgekeerd, komen kan.

Des avonds brandt er slechts ééne lantaarn, waarvan eenige personen in den omtrek nut hebben; het grootste gedeelte echter heeft diepe duisternis van des middags 4 — tot s'ochtends 8 ure, terwijl wij des daags in een soort van schemerlicht rond wemelen.

Op een gegeven kommando kropen wij eindelijk door dat engegat naar beneden; donker als de nacht, tastten wij rond, ons nu eens aan dit, dan weder aan dát voorwerp stootende. Vóór dat de 150 man met beslikte voeten beneden waren, was er weder een half uur verloopen.

Overal waar men zich wendde of nederzette, was het morsig en nat; op sommige plaatsen waadde men door de slik.

Schreeuwen, vloeken, hoesten, schelden en lagchen, alles klonk en kraste door elkander als een helsch concert, terwijl ieder in een gebukte houding moeite deed, den andere voorbij te schuiven, teneinde eene betere plaats te vinden, en, zoodoende, van kwaad tot erger kwam.

Beladen met een kleedertasch en een blikken koffijtrommel, was ik, voor het gemak, op mijn rug langs den glibberigen trap naar beneden gegleden, en vond, na veel moeite en onder het genot van eenige stompen en stooten, een hoekje waar ik wel niet droog — maar ten minste buiten het gedrang zat.

Hoe ik te moede was laat zich niet beschrijven; ik geloof dat ik geschreid heb, doch dit weet ik niet zeker, omdat het al donker was.

Toen dit rumoer een' langen tijd had voortgeduurd, klonk een forsche stem door het open luik naar beneden. De détachements-kommandant stak zijn hoofd door ons gat en gelastte stilte!

Toen aan dit bevel gehoor was gegeven, hield zijn Ed. Gestr. een speech, die drie hoofddenkbeelden bevatte.

Het eerste luidde „Dat, als we niet rustig wilden zijn, hij *ons allen* in de provoost zoude stoppen" — iets waarvan niemand de mogelijkheid begreep, daar de provoost aan boord een hok is, niet veel grooter dan een schilderhuis.

In de tweede clausûle onderrigte ons de kommandant.

„Dat we dààr — op eenige kisten wijzende — tafels hadden, en dat we in die tafels schotels zouden vinden om *strakkies* eten te halen."

Dit begrepen wij nog al spoedig, omdat wij sedert des ochtends 6 ure niets gegeten — en dus honger hadden; met *gevulde* magen zoude het woord „tafel" ons misschien in de war hebben gebragt.

Het derde gedeelte der speech was totaal boven onze bevatting.

Wij moesten, — zei de kommandant — instede van te razen en te tieren, ons verheugen, dat wij, na eene moeijelijke reis, nú op een' welingerigten bodem waren die ons alle gemakken aanbood, en . . . . . het hoofd van den kommandant verdween.

Van verbazing verstomd, bleven wij een' geruimen tijd als geélectriseerde wezens, met opgespalkte oogen en open monden naar de plek turen, waar het voorwerp onzer bewondering eene zoo onbegrijpelijke redevoering gehouden had, toen de kok ons toeschreeuwde: „eten halen."

Dit tooverwoord deed allen als wilden door elkander stuiven; sommigen grepen houten soepbakken, anderen vochten om dito vleeschschotels; vóór het luik krioelde het als in een mierennest, vijf, zes man kropen tegelijk langs den ladder en over elkander heen, om bij den kok de eerste te zijn, doch werden even ijverig vloekend omlaag getrokken.

Enkelen, wien het gelukt was door te dringen, stonden met gevulde soepbakken boven en beproefden naar beneden te komen, doch vielen menigmaal met soep en al omlaag, zich zelf en anderen van kop tot teen bemorsende.

Eindelijk, na verloop van een goed half uur, was er tenminste op eenige kisten — of tafels zoo als onze kommandant wilde — soep en spek aanwezig. Ongelukkig waren ons nog geene mes-

sen, lepels en vorken verstrekt, zoodat het spek met smerige handen aan stukken getrokken en op het gevoel gedeeld werd

De soep, in de groote bakken gehaald, was — zoo als de kok gezegd had — voor 10 personen bestemd; elk morste er dus in met dit of dat voorwerp, deze bediende zich van een blikken drinkbakje, gene had bij geluk een eetlepel, terwijl anderen beurtelings den grooten bak aan de mond bragten en zoo den honger stilden.

Ik soupeerde niet, en overzag — in zoo verre de duisternis het toeliet — dit tooneel met ergernis; het denkbeeld, drie maanden in dit hol te moeten doorbrengen, joeg mij schrik aan.

Na den maaltijd kwam er van lieverlede meer en meer rust, want de een na den ander was in zijn hangmat gekropen; alleen liet deze en gene zich nog een losse knoop ontvallen, omdat hij niet spoedig genoeg een ledige hangmat vinden kon, of moeite had om de lijn los te krijgen, waarmede dat linnen ledikant over dag, tegen den zolder wordt gejord; en toen hun dit eindelijk gelukt was, werd de stilte zóó volkomen. dat men duidelijk het gesnork van meer dan 100 gezonde slapers hooren kon.

Reeds eenige malen had ik gepoogd om op testaan, teneinde even als de anderen een ledige hangmat te zoeken, doch ik was zóó verstijfd van koude en vermoeijenis, dat mij elke beweging pijn deed; waarom ik besloot, den nacht in mijn hoekje zittende door te brengen.

Of de pijn zoo erg was als ik mij verbeelde, durf ik niet beslissen, het kan best mogelijk zijn dat moedeloosheid en gebrek aan wilskracht mij kwelden; hoe dit zij, zeker is het dat ik van tijd tot tijd zóó akelig zat te kreunen en te hoesten, dat ik er zelf naar van werd en de slapers in den omtrek wakker maakte.

In deze muzijk schenen mijne buren op den duur geen genot te scheppen, althans, met algemeene stemmen werd mij mijn zitplaatsje ontzegd, onder de mensch lievende belofte, mij bij gebrek aan spoed, met een schoen de hersens te zullen inslaan.

Overtuigd dat de woorden *beloven* en *volbrengen* bij mijne transport-genooten synoniem zijn, ten minste als er vechten bij te pas komt, was ik zonder eenige pijn te gevoelen overeind gekomen, in zoo verre de hangmatten dit toelieten, en kroop nu, haastiger dan men gelooven zoude, tastende rond zonder een ledig bed aantetreffen toen ik eensklaps, onder de geheimzinnige woorden „neen d . . . . . dat zal je de derde maal niet geluk-

ken" een slag op mijn achterhoofd kreeg, dat ik van puur genot stond te suizebollen.

Bij deze feestelijke gelegenheid werd ik door den korporaal der wacht opgepikt, die mij vertelde, dat hij mij morgen, op het rapport, dat vechten wel zoude doen afleeren, en mij toen een hangmat aanwees, vlak onder het luik, waar ik een prachtig gezigt op de volle maan had en met ruime teugen de frissche koelte van een' vorstigen december nacht mogt inademen.

Toen ik des ochtends wakker werd, heerschte weder de grootste wanorde; ieder had zich den vorigen avond bij het naar bed gaan gedeeltelijk ontkleed en zijne goederen op het eene of andere voorwerp neder geworpen.

Toen de reveille werd geblazen, was het nog donker, zoodat niemand zijne eigene kleederen van die der anderen onderscheiden kon, en zich dus maar bediende van datgene wat hij vond; terwijl hij in den een of anderen hoek, of in den drek smeet wat hij teveel had.

Dengenen, welke het langst in de armen van Morpheus hadden doorgebragt ontbraken eenige of alle kleedingstukken, terwijl zij, die zich het eerst gekleed hadden, een verkeerde jas, broek of schoen aanhadden.

Gekleed en ongekleed door elkander woelende, riep deze om een das, gene om een pet of sok, elkander en zich zelven vervloekende.

Ten 10 ure werd ik — beschuldigd van vechterij — met mijn tegenpartij voor den kommandant gebragt; na gehouden onderzoek bleek, dat men den man, wiens vuist zoo onzacht met mijn hoofd in aanraking was gekomen, twee keeren uit baldadigheid met zijn hangmat in de slik had laten vallen door de lijnen los te maken, zoodat deze, toen ik zijn hangmat tastende naderde, in de veronderstelling verkeerde dat ik de dader, — en ten derde male bezig was hem dezelfde poets te spelen.

Ik moet bekennen dat ik bij dit proces een vrij goeden dunk van onzen kommandant bekwam; hij sprak gezonde taal en schreef de zaak aan misverstand toe, zoodat wij, zonder gestraft te worden, konden afmarcheren met de verzekering echter, dat hij ons voortaan *in de gaten zoude houden*.

Intusschen waren wij dien ochtend — door het stoomschip *Mercurius* gesleept — van *Rotterdam* vertrokken, en kwamen wij ten 12 ure te *Nieuwe-sluis* aan, waar wij dien dag bleven omdat het drijfijs ons belette de reis te vervolgen.

Gelukkig regende het den daar op volgenden nacht zoodat wij des morgens ten 11 ure, door een groot aantal magere paarden getrokken, die plaats konden verlaten en des middags te *Hellevoetsluis* aankwamen.

Ik zou instaat zijn een ellenlang verhaal te schrijven, over de vele vruchtelooze pogingen welke aangewend werden om door middel van wind en stoom, den winter te ontvlugten, doch zal mij kortheidshalve bepalen met te vermelden, dat wij telkens verpligt werden naar *Hellevoetsluis* terug te keeren, nú eens om mist, dán weder om drijfijs of laagwater.

Eindelijk vroor de *Maas* digt, zoodat wij het vooruitzigt hadden in *Hellevoetsluis* te moeten overwinteren.

Hellevoet 21 December 18 . .

Sedert den 14 dezer zitten wij nog altijd, 200 passen van *Hellevoetsluis* verwijderd in het ijs.

Ons schip verkeert in een' hagchelijken toestand; somtijds breekt het ijs door den fellen stroom open, als wanneer vervaarlijke ijsschotsen met donderend geweld langs het schip schuiven en het als met vernietiging bedreigen,

De verloopene dagen zijn intusschen niet nutteloos doorgebragt; wat mij uitvoerden zal ik u vertellen.

De kommandant had op een' goeden morgen gelast, dat hij ten elf uur ons lokaal wilde inspecteren. Het spreekt van zelf dat wij nu verpligt waren orde op onze zaken te stellen.

Onze kleedertasschen die overal verspreid en in den drek hadden gelegen, werden schoon gemaakt en — netjes gerigt, — opgehangen; van elk hoekje en gaatje werd met woeker partij getrokken tot berging van alle voorwerpen die in den weg lagen. De vloer werd schoon gekrabd, en toen alles geregeld was, bleek de ruimte van ons woonvertrek grooter te zijn dan men aanvankelijk vermeende.

Het spreekwoord „dat er vele makke schapen in één hok kunnen" bevat dus waarheid; of echter de vergelijking tusschen ons en makke schapen wel juist gekozen is, durf ik niet beweren.

Na de inspectie bragt de kommandant nog eenige zaken in praktijk tot bevordering van gemak en orde. Zoo werden aan elke kist — zegge tafel — 9 man en een korporaal ingedeeld, die dus eene huishouding op zich zelve uitmaakten.

De korporaal is sleuteldrager van de kist die de keukengereedschappen bevat, en is bovendien verantwoordelijk voor de belangen zijner familie; terwijl een der 9 soldaten bij afwisseling als werkmeid fungeert en den titel van *bakzoontje* voert.

Wie bakzoontje is, moet gedurende 8 dagen, op het trompetsignaal naar den kok, om in de groote bakken soep, vleesch of spek, in één woord al datgene te halen, wat de pot opdischt.

Na den maaltijd rust op bakzoontje weder de verpligting de schotels, etc. te reinigen en in de kist op te bergen.

Wilt gij misschien een blik in die kist werpen? ik vergun u dit.

Zoo even ontvingen wij de 10 lepels, vorken en messen, die ge dáár, aan de binnen zijde, tegen de wanden der kist ziet glinsteren; die houten kom is ons zoutvaatje; de bal, die dáár ligt, kan open gedraaid worden en dient ons tot peperbus; neen, loop niet weg, er is nog meer!

Hiér hebben we een doorgezaagde kleine ton, dat is ons botervlootje, dáár staat onze blikken koffijkan; die glinsterende rol bestaat uit een 10 tal in elkander gestoken drinkkroesjes, en dat vierkante, met papier beplakte doosje is . . . . . een kienspel.

Wat belieft u? . . . . borden? . . . . neen, die varen wij niet, wel veldflesschen, welke aan boord nergens toe deugen, dan om er oorlammen in te bergen en onderling jeneverhandel te drijven.

Een matig soldaat drinkt zijn oorlam op het uur dat die verstrekt wordt, en heeft dus last van dat onding; voor kwanzelaars en dronkaards is de veldflesch een middel, om hunne kwade praktijken den teugel te vieren.

Het lot van den onderofficier maakt aan boord geen verschil met dat der soldaten.

Aan bak 1, — zoo worden onze tafels nu weêr genoemd — zijn 10, — aan bak 15, 9 onderofficieren geplaatst; ze zijn niet van de soldaten afgescheiden, hebben dezelfde keukengereedschappen en zouden verpligt zijn, onderling de betrekking van bakzoontje te vervullen, zoo ze daarin niet voorzien hadden, door op eigen rekening er een soldaat voor te huren.

Het ware te wenschen dat in een en ander spoedig verbetering gebragt werd (*) want het kader is de lijst die de groote militaire schilderij omvat; wordt die verwaarloosd, dan raakt de goede uitwerking van het ensemble verloren.

---

[*] Sedert 1865 reizen de onderofficieren als passagiers 2de klasse.

Hellevoetshuis 22 Dec. 18 . .

Wie tijd en geduld heeft zich nog langer met ons bezig te houden, vindt in de volgende bladzijden gelegenheid, voorgesteld te worden aan onzen scheepskapitein, en mag, op den koop toe, met ons deelnemen aan een feestmaal.

De lezer zal, hoop ik, verstandig genoeg zijn te begrijpen, dat ik met het woord „voorstellen" niet de hedendaagsche gewoonte bedoel, om twee personen tot elkander te brengen, hun beider namen en titels te noemen en ze dan te verpligten elkander welstaanshalve de hand te geven, want, de verhouding tusschen een scheepskapitein en een koloniaal soldaat laat dit niet toe; zoo iets zoude — ten zachtste uitgedrukt — eene overgeeflijke familiariteit zijn, en daar houdt onze kapitein in het geheel niet van; dit werd ik gisteren gewaar, toen ik gedachtenloos de limite overschreed die ons van den passagier 1ste klasse scheidt, en beleefd door hem terug gedreven werd met de woorden „weg koebeest!"

Het eenige middel dus, a met onzen kapitein in kennis te brengen is, een persoonsbeschrijving en een kort verhaal van de gebeurtenissen van dezen dag, hetwelk voor liefhebbers van dergelijke poëzie, zeker zeer interessant is.

Onze kapitein is lang en schraal; aan schoeisel en kleeding ontdekt men den man die heldhaftig de modes trotseert van de laatste 25 jaren, en met hand en tand vasthoudt aan den goeden ouden tijd.

Behalve eenige putjes, door de pokken veroorzaakt, prijken in zijn aangezigt twee kleine oogen en een klassieke Romeinsche neus; dáár onder bevindt zich de mond, die voorzeker het belangrijkste gedeelte van den geheelen persoon uitmaakt.

Is de kapitein ernstig of deftig, dan is zijn mond weinig grooter dan een dubbeltje, en staan er de lippen bij wijze van kokarde geplooid omheen.

Is de kapitein daarentegen verdrietig of slecht gehumeurd, dan vallen de hoeken van den mond slordig naar beneden, waardoor een groote halve maan ontstaat; en lacht hij, dan vormt de mond eene regtlijnige scheur, die van het eene oor tot het andere reikt.

Door gedurige oefening in die kunst heeft het aangezigt van den kapitein eene zoo groote rekbaarheid verkregen, dat hij er den bijnaam aan te danken heeft van „de élastique."

Zijn haar kenteekent strenge regtvaardigheid, de kleur er van

is eenigzins dubieus en houdt het midden tusschen oranje en zeegroen; sommigen meenen er de eigenschap en kleur in te vinden van het haar van zeker dierte, dat den borstel heeft uitgevonden en door een gril der natuur krullen in den staart draagt.

Daar ge nu een genoegzaam denkbeeld van onzen scheepskapitein hebt gekregen, zal ik u de bezigheden van den dag en ons avondmaal beschrijven.

Zoo als ik reeds zeide, zit ons schip nog altijd ingevroren; het weder is echter sedert eenige dagen zachter geworden, en het is te voorzien dat het ijs binnen kort openbreken zal, als wanneer ons schip aan nieuwe, misschien groote gevaren zal zijn blootgesteld. Het ijs moet dus open gehakt worden tot aan de sluis ten einde het schip binnen de haven te brengen.

Ten 8 ure heden ochtend stonden wij aangetreden en werden door onzen détachements-kommandant met dit plan van uitvoering bekend gemaakt.

Na het gebruik van een oorlam voor de koude voeten, klom de helft der soldaten langs bak — en stuurboord naar beneden op het ijs, gewapend met bijlen, stampers en koevoeten; het andere gedeelte kreeg een oorlam voor het opdroogen van 't zweet, en bleef aan boord om het schip door de open gehakte geul in beweging te brengen en in de haven te loodsen.

Dat de scheepskapitein voortdurend over onzen ijver tevreden en goed gehumeurd was, bleek daaruit, dat de groote scheur telkens zigtbaar was, en wij in den loop van den dag, behalve ons gewoon *elf uurtje*, nog twee malen op een extra oorlam werden getrakteerd.

Met groote inspanning, en onder het zingen van een menigte mooije soldaten — en matrozen liedjes, was de dag ten einde geloopen en het schip op een veilige plaats gebragt.

Uit erkentelijkheid zou de scheepskapitein ons nu op aardappelen — een zeldzame kost op transportschepen — en verschen schelvisch onthalen; ongelukkig hadden de bezigheden van den dag het aardappelen schillen verhinderd, zoodat die vrucht in groot tenu op tafel verscheen, terwijl geen enkele der schelvisschen zich over het verlies zijner ingewanden te beklagen had.

Welligt van tevredenheid over de liefderijke behandeling van den kok, hadden deze dieren zoo luidruchtig in den kookketel rond gedanst, dat ze in eene lijmige soep waren veranderd, die, om de tallooze graten, den geroutineerdsten vischeter vrees aanjoeg.

De manschappen, welke deze tafel eer zouden aandoen, waren allen in een slechten luim zoo het scheen; althans een algemeen gemor en gebrom liep door de zittende gelederen. Enkelen waagden — door honger gedreven — er hunne keelen aan, doch deze helden smeten, even spoedig als wrevelig, den lepel of vork neder met de woorden „t' Is haal me de d . . . . . , varkens kost;" terwijl de overigen luidkeels en fluisterend diezelfde en andere even poétische uitdrukkingen deden hooren.

De vorige dagen, dit moet gezegd worden, was het eten meer dan goed geweest; nu het een enkele maal niet naar den zin was, had het nimmer gedeugd en dat zij, die voorheen in de diepste ellende verkeerd hadden en goede spijzen ongewoon geweest waren er zich het meest over beklaagden, spreekt van zelf.

Intusschen was de scheepskapitein naar beneden gekomen, om zich aan de vergenoegde gezigten der feestlingen te vergasten en de eer in te oogsten van dezen buitengewonen maaltijd, welke ons als een hooge gunst was toegedeeld.

Op een' luchtigen en goedhartigen toon, waarin een weinigje zelfbehagen verborgen lag, vroeg hij „wel jongens hoe is de kost?" . . . . „niet om te vreten," was het korte antwoord van den soldaat Rammel, waarmede elk zonder uitzondering, doch stilzwijgend, instemde.

Onvoorbereid op deze woorden, en geheel en al teleurgesteld in zijne verwachtingen, trok de élastique zulke vreesselijke gezigten, dat wij allen werktuigelijk dezelfde grimassen nabootsten, toen de Kapitein, in den waan verkeerende dat wij den spot met hem dreven, eensklaps in eene zee van vloeken en scheldwoorden losbarstte, dat er de hangmatten van bewogen.

„Morgen,"— dreigde de Kapitein onder het heengaan — „morgen zal ik jullie beesten een spijs-kaart voor je bakkes hangen, waarop je zien kunt wat je van gouvernementswege *comperteert*, dan kan je den eenen dag jou wammes volstoppen met snert en den anderen dag je bek lam kwaauwen op zuurkool met gort, versta je?" sic!

Naauwelijks was de kapitein verdwenen, of elk vergat wat hij zelf betrekkelijk den maaltijd in quaestie miszegd had, en als of Rammel de eenige schuldige was, moest deze arme sukkel — o! onregtvaardigheid der menschen — het gelag betalen.

Meer dan 20 tegelijk stoven als bandieten op hem los, sloegen links en regts met gebalde vuisten op zijn mager ligchaam,

en zouden hem misschien gewurgd hebben, zoo hij niet bij tijds bescherming gevonden had achter het vette ligchaam van den korporaal Slier, een' braven jongen, die voor advocaat in de wieg is gelegd, doch ongelukkig het gebrek heeft de letter L als eene R uit te spreken, en nu, met uitgetrokken zwaard een bewijs van zuiveren moed en welsprekenheid gaf, door de vechters toe te-schreeuwen, „Raad af, rafhartige errenderingen; de eerste proert die dezen sordaat moresteert, verriest zijn reven".

Zes der voornaamste vechters werden voor den tijd van 8 dagen krom in de boeijen gesloten, onder genot van water en brood; korporaal Slier kreeg 4 dagen arrest, omdat hij zijne minderen gescholden en de sabel getrokken had en Rammel werden 8 dagen provoost toegedeeld, omdat hij betrekkelijk den maaltijd . . . . . de waarheid gesproken had.

Maandag 24 Dec. 18 . .

Nadat we ons meer dan twee dagen allervoorbeeldigst hadden gedragen, was op het rapport beslist, dat iederen dag 9 man en een korporaal — zoo als wij bij de bakskisten waren ingedeeld — mogten passagieren; de volgorde moest door het lot bepaald worden.

Bak 1 en 15, waaraan de onderofficieren geplaatst zijn, werden hiervan uitgezonderd en kregen vergunning, dagelijks bij beurten aan wal te gaan, een voordeeltje boven den soldaat, dat hun hartelijk gegund werd.

Na eenig gekibbel, op welke wijze de loterij zoude plaats hebben, werd de voorkeur geschonken aan dopjes van het kienspel.

Het hoogste nummer trok de korporaal van bak 2, — waartoe ook ik behoorde, zoo dat wij het prettige vooruitzigt hadden, binnen een uur ons eng verblijf te mogen verlaten en de wijde wereld in te gaan.

Zij, die door het lot gedoemd waren aan boord te moeten blijven, droegen ons alle mogelijke kommissiën op. Blikken borden, handwaschkommen, sigaren, kaarten, kaarsen en versch brood waren de meest gewilde artikelen.

Daar stonden we, met handen vol geld, zonder te weten, wie het ons gegeven had, want de drukte, waarmede al die bestellingen gedaan werden, zou een makelaar van professie in de war hebben gebragt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

Ten 11 ure des ochtends, stapten wij aan wal, voorzien van een pas voor den tijd van 4 uren.

Waar die pas toe diende, zal ik u even zeggen.

Onze kommandant had, als voorzorgsmaatregel tegen désertie, een adres gezonden aan den plaatselijken kommandant van *Hellevoetsluis*, het verzoek inhoudende, alle soldaten van ons schip, die in de stad werden aangetroffen en niet van een pas waren voorzien, te arresteren.

Hoewel wij slechts één pas voor ons allen bekwamen, stelden wij er ons gaarne mede te vreden, te meer daar we toch het voornemen hadden bij elkander te blijven en ons onderling te amuseren.

Een gevoel niet te beschrijven ging door mijn leden, toen ik in de vrije natuur, de zuivere lucht inademde en mij bewegen konde zonder gebukt te gaan of plat gedrukt te worden.

Op de vleugelen der blijdschap gedragen, begaven wij ons naar het eerste koffijhuis het beste, waar ons door den kastelein verteld werd, dat we precies konden heengaan zoo als we gekomen waren, want, dat hij niet tapte aan kolonialen, hetgeen ons niet afschrikte om een tweede binnen te loopen, waar de waard beleefder was en voor 5 centen een groote kop koffij schonk.

Mijne makkers, die meer prijs stelden op koude thee, hadden reeds verscheidene glaasjes op de valreep genomen, waardoor ze, om mij eens plat uit te drukken, jolig werden en op het denkbeeld kwamen de geheimen van *Hellevoetsluis* te onderzoeken, waarop ik in het geheel niet gerekend had.

Daar het echter met algemeene stemmen besloten was, uitgezonderd de mijne, nam de togt een aanvang, onder het zingen van de populaire mélodie.

„Druk niet zoo".

Door een massa schooljongens gevolgd, die hartelijk deelnamen aan ons lied, bereikten wij de beruchte *Peperstraat*, welke naauwelijks breed genoeg is, één persoon door te laten, maar eene schreeuwende lengte heeft voor zulk een klein stadje.

En wat waren de menschen, vooral de dames, in die straat vriendelijk! ik durf beweren dat ik nimmer zooveel beleefdheden van vreemden ondervonden heb, zij gaven ons de hand en noodigden ons binnnen met een aanvalligheid, die aan dolheid grensde.

Elk huis bijna is opgesierd door een uithangbord, voorzien van prachtig schilderwerk en verheven zinspreuken, en toch hoe mooi

dit alles was, gevoelde ik mij niets op mijn gemak en zoude terug gekeerd zijn, zoo de vrees, naar een pas gevraagd en gearresteerd te worden, mij niet weêrhouden had.

Eenmaal in het schuitje moest ik medevaren en volgde dus, hoewel met schaamte en tegenzin, mijne geleiders, welke hunnen intrek namen in „The king of Engeland," zoo als vermeld werd door het uithangbord waarvan een hengsel gebroken was en dat in een vervallen toestand verkeerde.

De zes dames — heeren zag ik niet — waren zeker onvoorbereid op onze visite, althans au profond négligé; met ongekamde haren en bleeke gezigten zaten ze om eene ongedekte tafel een soort van middagspijs te verorberen, waarvan de lucht alleen genoeg was om verzadigd te worden.

Uiterst beleefd werden wij ontvangen, en dat ik nimmer eene betere bediening gezien heb is zeker.

Vóór wij gelegenheid hadden iets te bestellen, werd ons elk een glas vol troebel vocht toegediend, hetwelk met den naam van punsch bestempeld werd.

Naauwelijks had ik mij neder gezet, of eene der zes dames kwam op mij af en zou mij uit pure kameraadschap omhelsd hebben, zoo ik haar niet bij tijds met een contra beweging gepareerd had, waarvan het gevolg was, dat ze heenging onder het opzeggen van eenige volzinnen, die van den rijkdom der Hollandsche taal getuigden.

Hoe mijn eigenliefde gekwetst werd, toen we heengingen, laat zich begrijpen; geen enkele der dames nam notitie van mij of vereerde mij met een groet.

Dat komt er van, al men zich niet in fatsoenlijke gezelschappen te gedragen weet!

Daar strijken wij weder door de *Peperstraat* en slechts een oogwenk is noodig om den ander uithangbord te vinden, met de snedige en voor matrozen ingerigte spreuk: „Laat je anker vallen."

Ik was intusschen het ankeren op dergelijke plaatsen zóó moede, dat ik, op gevaar af van op een klip te zullen stooten, alle zeilen bijzette en weldra, zonder gearresteerd te worden, geheel alleen aan boord terug kwam.

Van alle kanten met vragen bestormd, „waar het versche brood was, dat ik beloofd had mede te brengen," kostte het mij veel moeite, de kameraden aan het verstand te brengen, dat ik hun geld aan korporaal Hanevet had overhandigd en deze voor alles zoude zorgen.

Dat het mij niet gelukt was hun geheel en al te overtuigen, bleek daar uit, dat men mij beloofde geradbraakt te zullen worden, indien ik gelogen had.

Hoewel ik het geld werkelijk aan den korporaal had afgegeven, was ik volstrekt niet zeker dat hij er brood voor koopen zou, daar ik had opgemerkt dat hem de troebele punsch zeer goed beviel. Zonder heel gerust te zijn over de dingen die komen zouden, plaatste ik mij op den uitkijk en zag ten 3 ure onzen korporaal opdagen met 5 manschappen.

Elk had een collier om den hals, die bijna tot op den grond reikte en vervaardigd was van 20 versche brooden aan een touw geregen.

Verder waren ze zóódanig met pakjes, blikwerk, vetkaarsen en andere artikelen van luxe behangen, dat er een gezonde marskramer onder bezweken zoude zijn.

Met gejuich werden ze ontvangen en binnen weinige oogenblikken was alles aan de regthebbende personen rondgedeeld, ten genoegen van ieder en . . . . . van mij in het bijzonder.

Om 4 ure — dus te laat — verschenen de 3 anderen met wankelende schreden en bebloede gezigten. Om over de plank te komen, die de communicatie vormde tusschen ons schip en den vasten wal, bleek nog al moeijelijk te zijn; althans, de eerste die het waagde, viel naar beneden en werd ontnuchterd met haken en touwen opgevischt; de twee anderen kregen strikken om het lijf en werden, door middel van een katrol aan boord getakeld.

Ik verzoek den lezer, om na al het gebeurde in de vorige bladen verhaald, geen slechten dunk van ons optevatten, en te willen bedenken dat in elke huishouding nu en dan wel eens een kleinigheid voorvalt.

Ik zal u bewijzen, dat we eigenlijk zoo kwaad niet zijn als sommigen misschien wel meenen, en zeer goed eenige oogenblikken bij elkander kunnen zitten zonder te vechten of ruzie te maken. Kom gerust een kijkje nemen, wij vieren feest!

Ziet ge die illuminatie? ..... op de vier hoeken van elke tafel branden kaarsen. De goed gevulde boter — en suikerpot vinden naauwelijks plaats, tusschen dien overvloed van scheepsbeschuit, kaas, versch brood en koek, waar om wij vergaderd zitten als lieden die hunne schaapjes op het drooge hebben.

'k Ben overtuigd, als we altijd zulk lekker eten en zooveel licht hadden, we er langer dan acht dagen mede te vreden zouden zijn.

We zijn werkelijk zoo kwaad niet als we wel schijnen; ons grootste gebrek is, dat we wat ongedurig zijn, we moeten afleiding hebben door te eten of te slapen; zie slechts, hoe ijverig die kakebeenen op elkander slaan en hoor hoe harmonisch ons gesmak zich tusschen de hangmatten verliest.

Alles ademt kalmte en vrede; wantrouw de dikke wolk niet die ons omzweeft als een voorbode van onheil, het is de walm der vetkaarsen die ons bewierookt.

Het souper loopt ten einde! ..... of het gesmaakt heeft? ..... luister maar: „verd... goed spul, lekkere vreterij, kraamvrouwen kost", dat zeiden we niet, toen ons aardappelen met schelvisch werden voorgezet! .....

De geurige manilla van 10 om een dubbeltje wordt opgestoken, het kaart — en kienspel ter tafel gebragt.

Klaverenaas! schoppen tien! ..... scheele, snuit jij de kaarsen eens; stik, mottigen hond! troef, kien!

Es giebt kein besser Leben,
Wie des Kriegers Leben!

Hellevoetsluis 31 Dec. 18 . .

Sedert eenige dagen hebben de manschappen, wier beurt het was te passagieren, zich aan wal zóó braaf gedragen, dat er 6 met ijzeren braceletten aan handen en voeten pronken en velen in provoost en politiekamer het *dolce farniënte* genieten, om welke reden onze kommandant besloten heeft, het passagieren geheel te doen ophouden, indien een der soldaten weder beschonken of te laat aan boord verschijnt, — een maatregel waarvan het nut aanstonds blijken zal.

Na de reveille was er eene buitengewone beweging en drukte tusschendeks. Onder gedurig zoeken en snuffelen, mompelde men van dikke eindjes touw die dóórknepen, van gebalde vuisten, blaauwe oogen en dergelijke zaken meer.

Nieuwsgierig naar de oorzaak van dat geprevel en gewoel, kroop ik uit de hangmat en zag tot mijne verwondering een veertigtal mijner kamaraadjes, gewapend met al datgene wat vernuftige vechtersbazen al zoo in tijd van nood weten te vinden en in toepassing te brengen, ten einde hunne liefhebberij bot te vieren.

En welke vijand moest afgeslagen worden? . . . . .

Die eindjes touw, die lederen riemen der kleedertasschen en knuppels waren bestemd voor den soldaat Stokman, die gisteren

morgen permissie bekomen had, eenige uren aan den wal te gaan en tot nu op zich wachten liet. Hij is de oorzaak dat het passagieren een einde neemt en daarvoor zal hij bij zijne terugkomst loon ontvangen.

De trompetter was op post gezet, ten einde de komst aan te kondigen van den met ongeduld verwacht wordenden Stokman.

Ten half 9 ure schetterde een kort signaal door het open luik, dat tusschendeks met een daverend hoera! werd beantwoord.

Ik durf bijna de verzekering geven, dat de onderofficieren en een groot aantal manschappen, evenmin als ik, begrepen, wat dit alles te beduiden had; een onweêr broeide aan de lucht, dat zag ieder, doch wanneer, en boven wiens hoofd het zoude losbarsten wist niemand, dan de leden der club, die in het geheim betrokken waren.

Stokman, die volstrekt niet boven zijn theewater was, en misschien meer op provoost rekende dan op oudejaarskoeken, kwam bedaard omlaag, en meende zich juist op zijn gemak neder te zetten, toen hij, verraderlijk genoeg, door 4 man tegelijk van achteren aangegrepen en op eene bank geworpen werd.

Naauwelijks was dit verrigt, of de groote troep stoof op hem toe en terwijl hij nu door 8 man aan handen en voeten werd vastgehouden, sloegen hem de anderen zóó mededoogenloos, dat hem het bloed uit neus en mond gutste.

Deze strafoefening of geeseling, die velen niet weinig had doen schrikken, duurde zeker eenige minuten, en ware onze kommandant niet op het gebrul van den armen man toegeschoten, voorzeker hadde men hem vermoord.

En deden de onderofficieren geen pogingen om die euveldaad te beletten? ..... Wel zeker, vraag het maar den sergeant van Loef die Stokman poogde te ontzetten, en, tot loon zijner edelmoedigheid, twee zulke diepe wonden in den regterarm bekwam, dat hij, zoowel als Stokman, een geruimen tijd in de ziekenboeg zal moeten doorbrengen.

Ziedaar de gevolgen der bedreiging „Den *een* voor het kwaad van den *ander* te zullen straffen!

Hellevoetsluis 1 Januarij 18 . .

Een nieuwe jaarkring ingetreden! en ..... onder welke omstandigheden?

Ware mij weinige maanden geleden voorspeld, dat ik mij dezen dag in dit costuum, op deze plaats zoude bevinden, hoe kwa.ijk zoude ik die profétie voor waarheid hebben aangenomen.

Hoevele onaangenaamheden heb ik in die laatste maand van het verloopene jaar niet doorgeworsteld en beleefd? bij het herdenken daarvan duizelt mij het hoofd en rijst onwillekeurig de vraag in mij op: „droom of waak ik?"

Konde ik terug keeren! ..... terug keeren? .... omdat ik aan boord ergerlijke tooneelen bijgewoond en mij dikwijls verbitterd heb? zou ik mij daar nu reeds over beklagen en terug willen keeren in mijn vroegere betrekking welke schitterde van ..... ellende en mij jaren lang het genot verschafte van grootheid en ..... armoede?

Ouders! voedt uwe kinderen op met alle zorg, offert wat ge bezit om hen nuttige leden der maatschappij te doen worden; die maatschappij zal er u voor beloonen, want, in Holland waar de landzaat door den vreemdeling verdrongen wordt, bestaat een *Hartewijk*; dáár zijn ze voor hongerdood behoed, dáár vinden ze gelegenheid, om met opoffering van alles wat hun dierbaar is, gratis een 3600 mijlen lange reis te maken en hunne armoede met eene verbitterde ziel te ontvlugten.....

Bah! wie werken wil en een goed gedrag heeft, vindt overal zijn brood! ..... fraaije spreekwijze, de *Hollander* in Holland ook?....

'k Zal ze u met den vinger aanwijzen, die ondanks vlijt en bekwaamheid honger lijden; 'k zal ze u aanwijzen bij honderden, die, met talent begaafd en onberispelijk van leefwijze, den bedelaar benijden!

Dáárom, blik niet met minachting neder op den koloniaal — soldaat; het zijn niet *allen* diep gezonkene wezens; velen, meer dan ge denkt misschien, zijn worstelaars met het noodlot die, zoo ge hunne waarachtige geschiedenis kendet, uwe achting onverdeeld zouden bezitten.

Gelooft gij dit niet? . . . . . het komt misschien omdat deze inkt uit een Hollandsche pen gevloeid is.

Hellevoetsluis 3 Jan. 18 . .

Het zachte weder, dat wij sedert eenige dagen hebben, verlevendigt de hoop om spoedig de reis te kunnen vervolgen.

De muzyk-instrumenten eene trombone, trompet, waldhoorn en viool zijn ontpakt en aan de heeren muzykanten uitgereikt; u ziet

er wordt veel gedaan om ons aan boord het leven te veraangenamen, — de provoost is grooter gemaakt.

Hellev. 6 Jan. 18 . .

Heden ochtend heerschte er eene zeldzame vrolijkheid aan boord en geen wonder! de zoo lang verwachte dag waarnaar wij allen zoo hartelijk hadden gewenscht, de dag om zeewaarts te gaan, is aangebroken.

Ziet, de stoomboot Brouwershaven dampt en gonst reeds uit al haar magt, om ons te verzekeren, dat onze vrolijkheid op goede gronden steunt en ons vertrek zeker is.

Van den kleinsten tot den grootsten, van den scheepsjongen tot den 1sten stuurman, alles loopt, draaft en klimt als bezeten, op het ruwe kommando van den scheepskapitein, en terwijl onze logge bodem door den invloed van den stoomduivel in beweging wordt gebragt, dreunt uit de koperen muzykinstrumenten het statig Wilhelmus, waarna anderhalf honderd keelen het luide hoera! aanheffen, de menigte op de haven van Hellevoetsluis met hunne mutsen het laatst vaarwel toewuifende.

Waarom zou ik mij schamen te bekennen, dat mij in dit plegtige oogenblik de tranen langs de wangen biggelen, het zijn immers geene tranen van berouw of zelfverwijt, maar van diep gevoel, waarvoor mij woorden ontbreken.

Ja, ik schrei! want ik heb er behoefte aan, om, terwijl het Vaderland langzamerhand aan mijn oog ontzinkt, u allen een traan van dankbaarheid te wijden, die mij zoo vele blijken van echte verknochtheid gegeven hebt.

Dierbare moeder, zusters, broeders en vrienden; Gij allen die ik zoo innig bemin, God zij met u, vaartwel, vaartwel!

Namiddag 2 ure.

De stoomboot heeft ons verlaten, wij bevinden ons, begunstigd door een stevigen oostelijken bries, aan den ingang der Noordzee.

---

7 Januarij 18 . .

Heden morgen ten 8 ure kwamen wij voor Douvres op de Engelsche kust gelegen.

Het is bladstil en schoon weder, de zon hult de prachtige gebouwen en de zoo fraai gevormde bergen in eenen goudgloed;

een dunne paarschachtige nevel, welke uit zee oprijst, oefent een fantastisch effect op het geheel uit.

Een groot gedeelte mijner reisgenooten is zóó getroffen door dit schoone tableau, dat ze met den rug naar Douvres gekeerd hunne knoopen poetsen.

Des middags ten 3 ure zette er een stevige koelte op, die ons spoedig door het *naauw van Calais* in het *Engelsche kanaal* bragt.

Ten 10 ure des avonds waren wij reeds ter hoogte van *Beachy Head* dat we echter niet in zigt kregen.

Links van ons ligt de Fransche, regts de Britsche kust.

Januarij 9 — 18 . .

Welk woord is droeviger, welke toon klinkt zoo somber, als het woord „dood"?

Is het niet wanneer wij een lijk zien, als of dat kille stof ons toeroept: „Dit lot, o sterveling, wordt ook uw deel?"

Wij zagen de waarheid daarvan bevestigd, toen wij ons heden ochtend om een gestorvene vereenigden, die weldra aan de golven moest worden prijs gegeven.

Allen staarden wij met gepasten eerbied op hem neder, alleen de leden der familie toonden zich onverschillig. Geen sprankje van menschelijk gevoel was bij hen te bespeuren, geen enkele traan van weemoed werd den overledene gewijd!

Toen de sombere toonen der scheepsklok het middag uur aankondigden werd het lijk aan de schuimende baren toevertrouwd; onze scheepskapitein was bijna troosteloos, en geen wonder! hij verloor in den doode een zijner beste varkens.

Wij bevinden ons op 49°, 8' NB. en 4°, 19' WL, en passeerden Wight zonder het te hebben gezien. De loods gaat van boord en maakt de terugreis met den Engelschen schoener Cowes.

Zondag 13 Jan. 18 . .

Gepasseerden Woensdag avond vertoonden zich teekenen van storm aan de lucht. Langzamerhand zette de wind op en binnen een uur tijds woei het zoo hevig uit het oosten en was de zee zoo onstuimig geworden, dat onze logge bodem, welke eenigen tijd geleden met zooveel moeite in beweging werd gebragt, thans als een notendop geslingerd en voortgedreven werd.

Hoe gaarne hadde ik op het verdek willen zijn, doch die ramp-

zalige zeeziekte had mij zoodanig aangetast, dat ik meer dood dan levend was en alles offerde wat mijne maag bevatte.

Bah ! wat een vreesselijke kwelling is die ziekte!

Wie ze niet kent, stelle zich de geweldigste hoofdpijn, duizeligheid en benaauwdheid voor, en voege er in zijne gedachten al het akelige bij wat hij verkiest, en dan nog heeft hij geen juist denkbeeld van die ziekte gekregen.

Men is mismoedig, ja, in sommige oogenblikken zoo wanhopig, dat men het als een weldaad zoude beschouwen overboord geworpen te worden.

Ten overvloede van ramp, zoowel voor gezonden als zieken, is het nog te koud om bovendeks heel lang genot te vinden zoodat de geheele troep, het grootste gedeelte van den dag, beneden rond wriemelt.

De uitademing van 150 menschenkinderen in de dompige kleine ruimte, vermengd met die zure en walgelijke lucht, door de vrijgevigheid der zeezieken veroorzaakt, en dan nog den ganschen dag dat gestoot en gestommel van hen die onder uwe hangmat doorkruipen en er zich aan vast grijpen, ten einde bij de slingeringen van het schip staande te blijven, kijk, dat alles maakt u razend en dol!

Vraag niet of er vele zeezieken zijn, zie maar eens rond bid ik u, dáár op die banken en op den grond liggen ze als oud lood door elkander; een benaauwd gebulk is het eenig bewijs dat ze nog tot de levenden behooren.

Zie eens hoe wanhopig die vele hoofden buiten de hangmatten steken; zie eens, hoe bleek en verwrongen die gezigten er uitzien, hoe die oogen uitpuilen van benaauwdheid, hoe stuiptrekkend die monden geopend zijn!

Acht glazen! * . . . . twaalf uur? . . . . . eten halen! . . . . lieve hemel, nu nog die vette dampen der erwtensoep! . . . . . arme, arme zieken! braakt, braakt! maar . . . . . in uwe hangmat, want beneden u zitten eters met gespierde armen en stevige knuisten.

(*) Elk half uur wordt er een slag op de groote scheepsklok gegeven, hetwelk men een glas noemt. Het woordt „glas" is afkomstig uit den tijd toen men zandloopers gebruikte. De klokslagen of glazen tellen slechts tot 8.

Zoo slaat men b. v. ten half een ure 1 glas, ten 1 ure 2 glazen, hetwelk zoo opvolgt tot 4 ure als wanneer men natuurlijk 8 glazen slaat.

Ten 4 ure begint een nieuwe wacht en men slaat ten half 5 ure weder 1 glas, ten 5 ure 2 glazen, enz.

Twee dagen en drie nachten waren zoo door gesukkeld, toen op last van den doktor alle zeezieken naar boven werden getransporteerd, hetgeen door de zwakte der loopstokken en door het hevige slingeren van het schip geene gemakkelijke bezigheid was.

Nadat ik ongeveer een half uur, in mijn grijze kapot as gewikkeld, voor dood op het verdek had gelegen, bekwam ik een weinig. De koele zeelucht deed wonderen, want weldra was ik zoo goed als hersteld of vergat ik in de beschouwing van zee en lucht dat ik ziek was.

Nimmer had ik een zoo verheven een zoo wondervol schouwspel gezien!

Golven van 100—150 voeten hoogte, stegen met onvergelijkelijke kracht ten hemel en sloegen even zoo snel met donderend geweld in de diepte terneder, als of ze ons wilden verbrijzelen.

De wind brulde en snoof als verwoed door het firmament en schepte de kruinen der zware golven weg, waarmede ze ons als overgoot, terwijl een gedeelte daarvan als een stofkolom door de lucht werd geslingerd en als eene regenbui nederkletterde.

En dan die schoone groene, blaauwe en witte kleuren der zee, die een zoo rijk effect maakten tegen die onstuimige, grijze lucht. God, hoe schoon, hoe trotsch was dit alles!

Middag 3 ure.

De storm is bedaard, het is schoon weder.

Gedurende de drie laatste dagen zijn wij, zonder er iets van te zien, de kapen Villano, Finisterre, Corrobedo en Silleiro, aan de Spaansche kust gelegen, links van ons, gepasseerd.

Aan de regterzijde ligt Noord-Amerika.

Wij bevinden ons thans — zondag 13 Jan. — op 39° 8' NB en 15°, 37' WL. Over het algemeen liepen wij gedurende den storm, met een dubbelgereefd marszeil en fok, eene vaart van 12 géographische mijlen in de wacht (*)

Dingsdag 15 Jan. 18 . .

Om de waarheid te zeggen geloof ik, dat de zeereis van Hellevoetsluis naar Oost-Indië minder belangwekkend is, dan ik ze mij heb voorgesteld.

'k Meende u te kunnen vertellen van gevechten tusschen zeeleeuwen en zeetijgers, van het sirenen-gezang der meermin-

---

[*] Een wacht is 4 uren; een géographische mijl $\frac{1}{15}$ graad of 74074 Ned. ellen, ongeveer 15 uren.

nen met trompetten in de mond en vooruitstekende borsten; 'k had gedacht walvischvangsten en haaijen te zien, vliegende vischen en zwemmende dolfijnen, maar ja wel! zee en lucht, erwtensoep en zeeziekte, ziedaar alles!

Enfin! 'k zal u daarvoor trachten schadeloos te stellen door u met onzen scheepsdoctor in kennis te brengen, een man die in de natuurlijke historie veel meer waarde heeft dan alle zeedieren bij elkander gerekend.

De doctor is circa 50 jaar oud, vier voet hoog en half zoo breed, een toonbeeld van mannelijke kracht in 't hanteren van vork en lepel.

Zijn eerbied afpersende buik en vooral de zilveren bril op den koper-kleurigen neus, verheffen hem in deftigheid verre boven alle andere vischsoorten van den Atlantischen Oceaan.

Nederig van karakter is hij gemakkelijk te genaken; de soldaat is hem even lief als de man van rang. Even nederig en eenvoudig als hij zelf, is zijn laboratorium en apotheek.

Een ijzeren vuurpot, een braadpan, een tabaksdoos met pluksel, een lavementspuit, die naar de grootte te oordeelen voor een olifant gemaakt is, een sigaren-kistje met drop, een keukenmes en een stopflesch met blaauwe zalf, is alles wat hij voor zijne uitgebreide praktijk noodig acht.

Voorheen barbier, verliep zijne affaire, omdat door groote concurrentie de zeep duur en het scheerloon goedkoop werd, hij heeft om die reden dan ook zulk een afkeer van zeep gekregen. dat hij zijn linnengoed nimmer laat wasschen.

Vervolgens werd hij kruidenier; ik geloof dat hij de menschen toen nog wel schoor, maar ..... zonder zeep dat is zeker!

In die betrekking kwam hij tot de ervaring dat hij voor iets beters in de wieg was gelegd.

Holland dankt aan hem de uitvinding van de gebrande siroop, welke, in kookend water opgelost, er precies als koffij uitziet; eens op het gebied der uitvindingen geraakt, mengde hij de suiker met meel, waar uit hij het voordeel putte, om, instede van het gewoon *kom en eisch* gewigt, zich een stel medicinale maten en weeginstrumenten aan te schaffen, waarmede hij zoo accuraat mat en woog, dat alle kalanten successivelijk ..... wegbleven

De looden hand van het noodlot moge zwakke en domme menschen ter neder drukken, het genie bukt nooit en meet zich met arendsvleugelen uit den chaos van ongelukken en ellende te

verheffen! zoo ook onze doctor, hij gevoelde eene hoogere roeping in zich, en, met het oog op het medicinaal weegtoestel, werd het hem eindelijk duidelijk, dat hij tot het heirleger behoorde van Esculapu's zonen.

Gij bemerkt aan dit alles dat hij niet direct eene wetenschappelijke opvoeding heeft genoten maar, acht hem daar niet minder om; zijne kunde grondvest zich op pure ondervinding!

De scherpzinnigheid waarmede hij oordeelt, zoowel over partikuliere zaken, als over die welke het doctorale vak betreffen, doet ieder versteld staan.

Vraag hem naar de oorzaak der zeeziekte en de middelen tot wering, b. v., en hij zal u, zonder er geleerde werken over natepluizen, vertellen, dat het eene kwaal is, die op zee haren oorsprong neemt en met drop te beheerschen is.

Alle inwendige ongesteldheden 't zij: maagpijn, kramp, of jicht, worden met dit heilzaam middel verdreven, terwijl bij uitwendige ziekten, als: pokken, scheurbuik, enz. de blaauwe zalf wordt toegepast.

Met vertrouwen neemt elke lijder zijne recepten aan, omdat het bewezen is, dat ze volstrekt niet schaden.

Jammer dat er in deze verlichte eeuw nog menschen gevonden worden, die te dom zijn om talenten te waarderen, en met alles, zelfs met onzen doctor, den draak steken.

Gisteren sprak zulk een onverlaat onzen doctor aan, over eene wond die hij aan het been had.

De hulpvaardige man, die erg bijziende is, zoekt een geruimen tijd op het gezonde been rond dat hem was toegestoken, en vraagt eindelijk: „waar is die wond dan?" „op het andere been meneer," was het antwoord.

Verwoed over die spotternij, wilde de doctor zich ijlings verwijderen, doch zat, tot overmaat van ramp, met de beide panden van zijn eertijds zwarten rok, aan het koehok vast gebonden.

Wij tellen thans 35° ,57' NB. en 16° ,29' WL.

Maandag 21 Jan. 18 . .

Zes dagen en zes nachten zijn weder vervlogen, neen, weggekropen zijn ze, die zes dagen en nachten van wanhoop en smart!

'k Heb liever de nachtmerrie, dan onder de afschuwelijke klaauwen gemarteld te worden van dat afschuwelijk monster, de zeeziekte!

De eerste, de nachtmerrie, verlaat u tenminste na een oogenblik van benaauwdheid, maar heeft u de zeeziekte beet, zij gaat niet heen, vóór ze u dagen, dagen als eeuwen zoo lang, heeft gekweld.

Zes dagen lang heb ik weder die soep — en speklucht, die zure en bedorven dampen ingeademd; dat geknars en gepiep der hangmatten, dat gerammel en gestommel gehoord, van die blikken en houten voorwerpen welke door het onafgebroken gewiegel van het schip, in de provisie kisten, door elkander rolden.

Zes dagen en zes nachten grepen weder die tallooze menschenhanden aan mijn hangmat, en stieten er weder als om strijd die massa koppen tegen; neen, er zij geen woorden te vinden om u te zeggen, wat ik heb uitgestaan!

Heeft er dan weder een storm gewoed? . . . . volstrekt niet, het was schoonweder en bladstil, maar, die westersche deining speelde zoo de baas, en hield ons schip in eene zoo hevige beweging, dat men het geen oogenblik op de been houden kon, zonder zich aan het een of andere voorwerp vast te klemmen.

Het was de westersche deining, zeg ik u, welke mij die zeeziekte op den hals joeg, en mij zoo wanhopig maakte, dat ik — hoe schaam ik mij die bekentenis — voor het eerst berouw gevoelde over den gedanen stap.

Wat zulke stumpers op den Atlantischen oceaan doen, zou men zeggen?

Gij helden die dit vraagt, komt hier! en wanneer gij in uwe hangmat terneder ligt met deze ziekte, die, grillig genoeg, somtijds den zwakke spaart en den sterke aangrijpt, herhaalt dan die woorden, zoo ge er lust in gevoelt!

Gepasseerden zaturdag — 19 Jan. — zeilden wij langs de eilanden Porto Santo en Madera.

Merkbaar is het, dat wij onder een ander klimaat zijn; de atmospheer is reeds zoo zacht, dat men den ganschen dag bovendeks kan doorbrengen.

We zeilen nu langs de kust van Afrika; heden middag ten 7 ure zagen wij het eiland *Salvages*.

Behalve Douvres zagen wij tot hier toe niets, dan zee en lucht, geen wonder dat we ons half blind staarden op deze naakte klip.

Woensdag 23 Jan. 18 . .

Op de hoogte van de Kanariesche eilanden.

De voornaamsten zijn: Palma, Gomera, Teneriffe, Canarij, Forteventure en Lancerota, die ik allen te zien kreeg op . . . . de scheepskaart.

Op Teneriffe vindt men eene ruim 13,000 voet hoogenberg, welke de piek van Teneriffe genoemd wordt.

Zaturdag 26 Jan. 18 . .

Hè, hoe warm is het hier reeds! de matrozen loopen op hunne bloote strijkijzers en de soldaten kruipen in de schaduw der zeilen, jeremiades aanheffende over de dikte hunner kapotjassen.

De zon gaat hier ten half 7 op en ten half 6 onder; wij tellen 28° ,16' NB. en 18° ,23' WL.

Dingsdag 29 Jan. 18 . .

Gegeten? . . . . neen, gevreten heb ik! . . . . . het spijt me dat ik mij daar zoo lomp uitdruk, maar, het staat er nu eenmaal en 't is ook het regte woord.

Vier dagen lang zat ik te practiseren over een boterham met rookvleesch en hoezeer ik begreep dat het een dwaasheid was daar langer over te denken op den oceaan, waar nergens een bakker in de buurt woont, konde ik dat kinderachtige denkbeeld, dien zotten trek naar die lekkernij, niet verbannen.

In drie zeezieke weken had ik niets gegeten, zelfs geen voedsel mogen zien of ruiken, en hoewel reeds 8 dagen hersteld, weigert de maag mij nog steeds hare dienst op dien zwaren scheepskost, en ziet! daar komt op eens de kapitein mij uitnoodigen, om met hem in de achterkajuit te déjeuneren.

Of ik het aannam? . . . . nu dat is me toch ook een vraag! geen twee minuten waren verloopen na de uitnoodiging, of ik zat aan den welvoorzienen disch, waarop het versche brood, en het gerookte vleesch, mij tegen lachten.

En dan die zuivere thee zonder vetsmaak, zoo als onze koffij altijd heeft, en, wat ook niet weinig zegt, melk er in! kijk, dat was een délice! want, hoe kinderachtig het voor een landrot klinken moge, dat ik zoo veel prijs stel, op een zoo luttel iets, voor mij, die het reeds zoo lang heb moeten ontberen, is het zeer natuurlijk, en hadde ik het met mijn geheelen rijkdom — 27 stuivers — moeten betalen, gaarne had ik het gedaan.

Na mijne ledige maag goed gezalfd te hebben aan deze spijs, zette mij de hofmeester een bordje karnemelkpap voor, die niet alleen heerlijk smaakte, maar mij tot een weldoende medicijn verstrekte. Ik kan u niet zeggen hoe aangenaam gestemd en hoe verkwikt ik de tafel verliet: ik was in den volsten zin van het woord gezond geworden.

Die gelukkige schelmen welke achteruit logeren, hoe zeer benijd ik hen! . . . . . in die frissche zaal, met al die versche spijzen, van de zeeziekte bevrijd te blijven, is warempel toch ook geen kunst! . . . . . .

Ziet ge wel? dat loopt op hatelijkheden uit. Zoo gaat het met de arme lui; wanneer ze goed gegeten hebben, worden ze dartel, en misgunnen het den edelmoedigen gever van de maaltijd, dat hij boven hen gezegend is.

Wat den scheepskapitein toch wel bewogen heeft mij te noodigen aan zijn' tafel? . . . . . ik weet het niet, maar, dat hij mij niet meer onder het geslacht der koebeesten rekent, is zeker.

Zondag 8 Feb. 18 . .

Des avonds ten 9 ure ter hoogte van de Kaap-verdische eilanden.

De voornaamsten van deze groep zijn: St. Antonio, St. Vincent, St. Nicolaas, Bonavista, St. Jago en Maijo.

St. Antonio krijgt men te zien als men er digt genoeg bij komt.

In welke stad, in welk dorp of vlek, ja, in welk gezelschap of bijeenkomst, waar meer dan 10 personen vereenigd zijn, is niet een zondebok? Ik bedoel, een persoon die door dwaze streken of onnoozelheid, de algemeene aandacht trekt, of tot speelbal dient van spotters en plaaglustigen.

Overal, zeg ik u, vindt ge die schepsels, en zoude ons schip, waarop zich een aantal van 180 menschenkoppen bevinden, eene uitzondering op dien algemeenen regel maken en geen zondebok tellen? . . . . . .

Van der Toon de ex — burgemeester van een klein Hollandsch stadje, die 16 jaren geleden stierf en eenige dagen later begraven werd, liet een zoon na, Cornelus geheeten, welke, om zijne

goede hoedanigheden en verstandelijke vermogens, met regt den naam verdient van . . . . . stumper.

Deze Cornelus, op ons schip bekend onder den naam van *burgemeester*, welken titel hij meer aan zijn vader zaliger dan aan zijn dikke buik te danken heeft, is een 20 jarige, lange, magere, witharige, pokkige en stompneuzige figuur, welke aan boord den gewigtigen graad, van scheepsjongen vervult.

Dat hij geen aanspraak maken kan op welgemaaktheid is zeker; in vlugheid echter evenaart hem niemand, want naauwelijks heeft de kapitein hem iets bevolen te doen, of het werk is even spoedig als naauwgezet ten uitvoer gebragt . . . . door een ander, zoo dat onze Cornelus dan ook altijd de blijken van goedkeuring ontvangt met . . . . . een eindje touw.

En eene stoutmoedigheid in het klimmen dat de vent bezit, kijk, dat is schier om te huiveren!

Gaat eens na, wanneer de 1ste stuurman hem met een stuk hout op mat is, gebeurt het niet zelden dat hij 5, ja zelfs 6 sporten hoog in het want klimt, alwaar hij dan blijft staan, onder het zingen van „'k zal het tegen me voogd zeggen" en een zóó geducht pak slaag krijgt, dat er de lappen afstuiven.

Hoe onze scheepskapitein toch wel aan zulk een snuggeren scheepsjongen gekomen is? wel, de oom en voogd van Cornelus bewerkstelligde dit, want aangezien het op de militaire school te Kampen gebleken was, dat de jongen geen aanleg had om een goed soldaat te worden, begreep zijn wijze voogd, dat hij dan toch zeker scheepskapitein worden kon.

Cornelus ondervindt iederen dag meer en meer, dat alle beginselen moeijelijk zijn; behalve dat hij dagelijks van den eenen hoek naar den anderen geschoven wordt, is die ellendige scheepstheorie voor hem een ware marteling.

De 2de stuurman vordert ook dat hij in eens alle touwen en lijnen van het schip kennen zal, en doet zulke moeijelijke vragen, dat Cornelus er suf van wordt.

Gisteren nog vroeg hij: „Burgemeester, hoe heet die fokkeschoot"? en toen Cornelus, in stede van te zeggen „fokkeschoot" ten antwoord gaf „'t weet ik niet, stuurman," viel het eindje drie streng weder zoo meedoogenloos op zijne ribben, dat hij van pijn stond te trekkebekken.

En mogt hij zijn leed nog maar eens verzetten met een pruimpje tabak! maar ook dat genot is den armen scheepjongen ontzegd,

en of Cornelus nu al een liefhebber van tabak is, hij mag ze niet gebruiken, dan alleen des zondags, nadat hij tot vermaak der passagiers alle soorten van kunsten en belagchelijke toeren verrigt heeft.

Dat Cornelus onder een kwaad gesternte het levenslicht aanschoude, blijkt duidelijk, want naauwelijks heeft hij eenig kwaad bedreven, of men leest dit op zijn kaken; zoo ontdekte gisteren de 2de stuurman dat hij een groote tabakspruim in den mond had.

Smoel open, pats! . . . . . open de bek, klets! . . . . . slik op, flang! . . . . vreet op, of ik schop je een br . . . met zeven schuiframen! . . . . . arme burgemeester, met open mond een tabakspruim slikken, eens zoo groot als een menschelijk keelgat!

Drie minuten doodsangst, eenige stuiptrekkingen, een duw met de lederen messchede tegen de pruim die dwars voor de keel zit en . . . . . weg is ie! nu nog een schop, en Cornelus is vrij voor zoo lang als het duurt.

De 2de stuurman is anders zoo kwaad niet; wel moet Cornelus van hem het meest verduren, maar, de klappen en schoppen die hij uitdeelt zijn meestal niet van de ruwste soort; daarom houdt Cornelus veel van hem, en doet met gelatenheid al hetgeen de stuurman van hem vordert.

Heeft tusschen hen beiden eene ontmoeting plaats, hetgeen natuurlijk dagelijks veel malen gebeurt, reken er dan op dat de arme jongen niet voorbij komt, zonder een kunst verrigt te hebben, hetzij door op één been te staan, of de armen zoo ver mogelijk uit testrekken, waarbij — als het schip erg slingert — de burgemeester dikwerf zijn équilibre verliest en op zijne magere billen teregt komt.

Een der gemakkelijkste toeren is: het opblazen der wangen, die dan door den stuurman in het gewone fatsoen worden gebragt, door er een klap op te geven.

Vroeger werden die kunsten verrigt op een gegeven kommando, maar, Cornelus is er nu al zóó aan gewoon, dat hij instinctmatig de wangen opblaast, en op één been staat, zoodra hij zijn kwelduivel in de verte gewaar wordt.

Dat de stuurman somtijds ook zijn goede geest is, zal het volgende aantoonen.

Als echt beoefenaar der gastronomie, had onze burgemeester, reeds van af den eersten dag der reis, brood en spek in zijne

hangmat verborgen, teneinde in de tusschenuren, nog eens een lekker beetje te hebben.

Zijne gulsigheid echter was grooter geweest dan de werkzaamheid der maag, zoodat een groot gedeelte van dit voedsel, beschimmelde en niet meer te eten was.

Ongelukkig was deze bedorven kost gisteren morgen in zijn hangmat gevonden, door een matroos die ze naar den kapitein bragt, met eene uitvoerige vertelling.

Arme burgemeester, zijn vonnis viel, en dadelijk nam de exécutie een aanvang.

Na alvorens onerbarmelijk geranseld te zijn, moest hij een paar groote waterlaarsen aantrekken, die zoodanig met groene erwten gevuld waren, dat hij er naauwelijks met de bloote voeten in kon.

Vervolgens werd hem de beschimmelde eetwaar, in een mandje om den hals gehangen, waarmede hij een kwartier uur lang, etende over het verdek werd voortgezweept, en eindelijk in eene staande houding in het want gebonden werd, waar hij blijven moet, tot die vreesselijke kost verslonden is.

Ongelukkige! zoo u thans niemand te hulp komt, zult ge menigen dag beschimmeld brood en bedorven spek moeten eten, en verscheidene nachten pijnlijk en slapeloos doorbrengen.

Vrees niets! . . . . . Cornelus was heden ochtend reeds uit zijne ellende verlost; het mandje, dat minstens voor acht dagen levensmiddelen bevatte, is reeds ledig gegeten, maar door de onzigtbare haaijen.

De matroos welke op post gezet was, om te waken dat het brood van den gestrafte niet over boord geworpen werd, is voor een handje vol sigaren omgekocht, door . . . . . den 2den stuurman.

MAANDAG 4 Feb. 18 . .

Des middags ten 4 ure St. Vincent — Kaapverdisch eiland — gepasseerd met een stevige bries.

Wij zeilden gedurende het verloopene etmaal gemiddeld 11 mijlen in de wacht. U begrijpt wel, dat we nu de koers veranderen en op 10° NB en 25° WL aanhouden, want we moeten de zoogenaamde „Stiltengordel" snijden.

Door dat snijden, verlaten wij de Afrikaansche wal en begeven wij ons naar de overzijde, waar de Braziliaansche kust—zuid Amerika—legt.

DONDERDAG 7 Feb. 18 .

Het regent; dit is de eerste maal sedert wij op reis zijn.

Geen togtje is er aan de lucht, wij vorderen niets en 't is drukkend heet.

Eindelijk zien wij zeebewoners, en wel vliegende visschen.

Een dezer schepseltjes vloog in de rust van het schip en onderging eene naauwkeurige beschouwing.

Stel u voor een groote schol of rog met gauzen vlerken, en ge hebt een denkbeeld van den vliegenden visch, zoo verkeerd mogelijk, want het diertje is niet grooter dan een spiering en heeft hetzelfde fatsoen ongeveer.

Bij den kop bevinden zich twee vleugels welke veel overeenkomst hebben met die der vleermuizen, wat het vliesachtige betreft, de vorm is eenigzins anders.

Deze vischjes bevinden zich gewoonlijk met koppels van 100 tot 150 bij elkander; zij begeven zich niet hooger dan 2 à 3 voeten boven de oppervlakte der zee en houden het daar zelden langer dan eenige seconden uit.

De grootste afstand dien zij vliegende kunnen afleggen is 8 of 10 passen; het opdroogen der vleugels schijnt hunne vlugt te beletten.

Onze scheepsdoctor, die een eerste liefhebber van visch is, veronderstelt dit ten minste ook.

VRIJDAG 9 Feb. 18 . .

De dag van gisteren kenmerkte zich door een militair kabaal. Daar ik niets beters te doen weet, zal ik er u iets van vertellen, mogt het vervelen, sla dan gerust eenige bladzijden over; dat doe ik ook wel eens, als ik de soldaten -- of pletons school lees.

Van dat wij uitzeilden af, heeft onze kommandant een strenge discipline ingevoerd, zoodat niet alleen groote — maar dikwijls kleine ongeregeld heden zwaar gestraft worden.

Wie b. v. door het slingeren van het schip van de beenen rolt, gaat voor 8 dagen in de pot, dat is als een broodje bij den bakker.

Is dat alles nu billijk en geoorloofd? . . . . . .

Burgers, oordeelt niet te spoedig, want tusschen de militaire en civiele wereld is een te groot verschil om beide met dezelfde wetten en instellingen te kunnen regeren; bovendien, dat een transportje als het onze noodig heeft, er een weinig de hand

aan te houden, behoeft geene verzekering voor diengene welke aan de vorige bladzijden van dit boekje, eenige aandacht geschonken heeft.

Maar 't blijft dan toch eene onbillijkheid, om de menschen te straffen, die door 't slingeren van het schip hun evenwigt verliezen!

Gelooft me, de toepassing van die straft werd hoog noodig; behalve dat sommige grappenmakers zich met 5, 6, tegelijk lieten vallen en den doctor in hunne vaart mede sleepten, vielen anderen, door dat geslinger, juist op het oogenblik, dat hunne meerderen in hunne nabijheid kwamen, zoo dat die natuurlijk mede van de beenen geraakten en zich somtijds bezeerden.

'k Verzeker u, met burger — denkbeelden is het moeijelijk, neen, onmogelijk een militair bestuur goed te kunnen beoordeelen.

'k Herinner mij nog zeer goed, toen ik, zes maanden geleden, met mijn burger — idee's de kazerne te Harderwijk binnen trad, hoe verbaasd ik somstijds stond, over de talloze kleingeestigheden waar mede de soldaat zich zag gekweld — en met welk gewigt, niets beduidende zaken onderzocht en behandeld werden, zelfs door chefs die men een goede dosis verstand en menschen kennis niet ontzeggen kon.

Als ik o. a. op een inspectie dag mijne garderobe op de krib moest uitpakken, met alle ab — en dépendenties, volgens een modelkaart die in de chambrée hing, lieve hemel, hoe mal vond ik dat!

Wat had het te beduiden of mijn blikken oliefleschje, met de kurk naar het hoofd of voeteneinde wees? waarom moest de ééne schoen links de andere regts, de kam zus de slotborstel zóó liggen, als er maar niets ontbrak, was het immers voldoende?

Langzamerhand leerde ik inzien, dat de soldaten, hoewel ze geene kinderen zijn, als kinderen moeten geregeerd worden.

Verzuim, als chef, eens gedurende veertien dagen die kleingeestige inspectiën, of zie slechts die zoogenaamde niets beduidende bepalingen over het hoofd waarvan de *inwendige dienst* wemelt, en overtuig u wat er van zindelijkheid en orde overblijft.

Halt? . . . . . hier wordt de soldaat aangerand.

Waarachtig niet, ik heb den krijger te lief om hem te beleedigen, ik spreek niet van die vele goede militairen die het Hollandsche leger versieren en menigen burger tot voorbeeld kunnen strekken; ik spreek van hen, die door wangedrag en

mopperzucht de oorzaak zijn van die strenge discipline, van die vele oogenschijnlijke onregtvaardigheden en kleingeestige maatregelen, waarvan hunne brave kamaraden de kwelling mede moeten verduren.

'k Bejammer het, maar het is helaas dikwerf noodig dat kleine verzuimen en verkeerdheden zwaar gestraft worden; 'k bejammer het dat overtredingen die de burger met 3, 10 of 25 guldens afkoopt of met eenige maanden gevangenis boet, den soldaat voor den zandhoop brengt, maar . . . . . ware dit eens niet het geval, mogt de soldaat zijn wrevel koelen, door de hand te leggen op de kaken zijner meerderen, tegen betaling van 2 of 3 maanden tractement, wat zou er teregtkomen van een leger dat niet dan door strenge tucht en regtvaardigheid te beteugelen is?

Sappercloot, wat heb ik daar gehannesd! ik kan mij best voorstellen dat ge eenige bladzijden gesmokkeld hebt, en dat kan ook geen kwaad, want nú eerst begin ik aan de vertelling van het militaire kabaal, die ik u zoo even beloofd heb.

Gisteren ochtend ten 10 ure had er een inspectie plaats bovendeks.

Al onze bezittingen lagen bij gebrek aan ijzeren kribben, op den grond uitgepakt, en gaven ons schip het weelderige aanzien van een voddenmarkt.

Al de respective bezitters stonden er bij met „de hielen op dezelfde lijn, het ligchaam loodregt op de heupen en de pink op de naad van de broek."

't Zou heel deftig zijn geweest, en pleizierig ook, als het schip maar stil had gelegen, doch naauwelijks hadden wij alles netjes gerangschikt, of het olie fleschje rolde onder het kippenhok de schoenen gingen er van door, of, wat nog erger was, het heele boeltje schoof van de plaats.

Aan G. v. D. ontbrak het niet, en warempel 't was ook om woedend te worden.

Toen we een langentijd in de positie van den soldaat, naar de nukken van het schip, heen en weder gewiegeld waren als slapers die een steunpunt zoeken, verscheen de luitenant Jassel met eene deftigheid, die al dadelijk bewees, dat hij regelregt van de hoogeschool kwam.

De luitenant inspecteert, maakt een tal van aanmerkingen die van naauwgezetheid getuigen, en zegt tegen den soldaat Asperman dat hij en zijn plunje er malproper uitzien.

Asperman, nog nijdig dat zijn borstel uit familiezucht in het varkenshok gekropen is, antwoordt vrij bits, dat hij aan boord zijn spullen niet zoo goed in orde kan hebben als in de kazerne en dat . . . . . „hou je smoel!"

Een officier die pas van de akademie komt, mag misschien minder op de hoogte zijn, hoe een soldaat behandeld moet worden, hij heeft daarentegen veel in geleerde boeken gekeken, en daarom laat hij zich niet veel zeggen van een' dommen soldaat.

Hij gelast dan ook subiet, den brutalen vent in arrest te brengen.

Asperman, die een dood goede boeren jongen is, maar het gebrek heeft veel met soldaten om te gaan die altijd mopperen en elke straf onregtvaardig noemen, had sedert verscheidene dagen, met open oor naar apen geluisterd die gaarne door katten de kastanjes uit het vuur laten halen; door die gedurige jeremiades vond Asperman de behandeling aan boord dan ook langzamerhand zóó slecht, dat hij beloofde, er bij gelegenheid eens een eind aan te zullen maken, door flink op zijn poot te spelen.

Ja, dat was goed! ze zouden hem dan wel een handje helpen, dat zouden ze!

Eene inspectie, als het schip slingert, een standje van een' vitterigen luitenant, die hem op den koop toe in de pot wil stoppen, en . . . . zijn borstel in 't varkenshok, dat was te erg; van die gelegenheid zal Asperman partij trekken om zijn dapperheid te toonen.

Hij trekt zijn mes en belooft met een vloek, dien ik voorheen nimmer gehoord had, dat hij ieder die hem nadert, de hersens uit den buik zal snijden!

Onze kapitein, welke op dit gerucht was afgekomen, naderde Asperman en vroeg hem naar de oorzaak zijner ontevredenheid; waarop deze, met een zekere klem, alleen den soldaat eigen, zijn verbitterde ziel uitstortte, door de volgende aanspraak:

Kapitein! jij en je officieren bent woordverbrekers; je hebt ons te Harderwijk, heb je ons beloofd, om ons aan boord versoendlijk en goed te behandelen, en je temteert ons als honden.

We willen dat niet langer verdragen, en zullen je nou toonen, dat een soldaat ook een mensch is en zich tegen dat getreiter verzetten durft.

De kapitein werd zoo bleek als een servet en begaf zich naar zijne kajuit, zonder een enkel woord te répliceren.

De vrienden van Asperman, die het vertrek van den kapitein aan vrees toeschreven, sloten zich nu om den held en bromden en gonsden als een zwerm beijen: „'t is een durver hoor!" laat ze nou maar opkomen die . . . . . warempel ze kwamen, de officieren met den kapitein aan het hoofd, maar, niet in politiek, zoo als we dat gedurende de reis gewoon waren, neen, zij kwamen in tenu met de fouragères op en sabels om, waar door het gegons aanmerkelijk minder werd.

Hoornblazer, appèl! . . . op het taterata kwam zich slechts een klein troepje in orde van parade scharen.

Taterata . . . . . nog een troepje sloot zich bij de vredelievenden aan, en toen ten derden male appèl geblazen was, stonden allen kompagniesgewijze in het geïid, behalve Asperman, die de zaak wantrouwde en op de bovenste ra van den fokkemast gekropen was.

Nadat onze namen waren afgeroepen en door den sergeant majoor de krijgsartikelen* — die van galg en strop aan elkander hangen — waren voorgelezen, nam de kapitein het woord ongeveer op de volgende wijze:

Mannen!

't Geen u daar voorgelezen is zijn de krijgswetten, die gij gezworen hebt, te zullen eerbiedigen.

Een gedeelte van ulieden is meineedig geworden, want gij staat tegen mij op een weigert de bevelen, u gegeven, te gehoorzamen.

Weet dat ik hier den koning vertegenwoordig, en teveel militair ben, om voor een zamenscholing of opstand te vreezen: 'k geef u de verzekering dat ik niet ophouden zal u mijn oppergezag te toonen, en van nu of aan de artikelen, u voorgelezen, met alle gestrengheid op u toepassen zal.

Hier zweeg de kapitein en op het kommando „1ste, 2de en 3de kompagnie ingerukt" gingen wij uit een.

Dat die eenvoudige, maar goed gekozene plegtigheid, indruk maakte, blijkt daaruit, dat het gegons geheel ophield en ieder zwijgend rondwandelde of peinzend neder zat.

Asperman bleef dien dag en den gaschen nacht op de ra doorbrengen, en toen hij heden ochtend begreep dat hij toch wat te hoog geklommen was om datgene te krijgen, waarvoor een goed soldaat zijn mes gebruikt, vond hij het beter dat verheven standpunt te verlaten.

Beneden gekomen, vroeg hij den kapitein te mogen spreken, die zonder de minste vrees voor het mes te toonen, waarmede Asperman nog altijd gewapend was, voor hem verscheen en last gaf hem te boeijen.

Tenbewijze hoe zijne kamaraden hem nu verdedigden, werd hij door hen van achteren en van voren als een roofdier aangegrepen en in solide boeijen gezet.

Arme Asperman, 'k heb u gisteren beklaagd en beklaag u heden nog veel meer; behalve dat gij gedurende de reis zult opgesloten zijn, wacht u te Batavia de krijgsraad, die u als het hoofd van eenen opstand, als een rebel, straffen zal.

DINGSDAG 12 Feb. 18 . .

Gisteren was het den ganschen dag schoonweder, doch zoo drukkend heet, dat de pik uit de naden van het verdek brandde.

De zon was statig en met majesteit in de kimmen gezonken, toen er van lieverlede een zachte koelte verrees.

Tusschen deks echter was het zóó ondragelijk en onnatuurlijk heet, dat ik besloot den nacht op het verdek door te brengen.

Spoedig had ik dan ook mijne hangmat aan den fokkemast en de kombuis vastgehecht, en ik sliep in.

Naauwelijks had ik eenige uren in de armen van Morpheus door gebragt, toen er eene geweldige onweêrsbui opzette.

Wolken, even wanstaltig als zwart, dreven door het onstelde firmament met onvergelijkelijke snelheid.

Reusachtige golven verhieven zich hemelhoog en vielen daarna met een kracht op ons schip neder dat alles dreunde en kraakte.

Onze scheeps kapitein stond aan het roer met vier matrozen en hadden zich met touwen vastgebonden, de overige bemanning stond aan de pompen of had zich aan de meest stevige voorwerpen vast geklemd en bekreunden zich weinig meer om de kommando's huns gezagvoerders, welke dof en akelig door het luchtruim klonken en geheimzinnig wegstierven.

De koe, welke met het hok omver geslagen was, mengde zijn vreesselijk geloei bij de noodkreten der geheele équipage, en toen eindelijk een monstergolf, voortgedreven door een hevige rukwind, een gedeelte der verschansing benevens den grooten mast met wand en al overboord sloeg, werd ik verschrikt wakker en zag ik tot mijne geruststelling, dat ons schip ongedeerd en nog steeds op dezelfde plek te wiegelen lag.

Wat een mensch toch akeling droomen kan!

Ziedaar dan onze Hollandsche soldaten-garde-robe verwisseld tegen Indisch-militair costuum.

He! wat een magnifique tenu, buisjes en broeken van blaauw linnen, dat in fijnheid van specie wedijveren kan met de beste Hollandsche zoutzakken, en hoe élegant van snede, elke zijde van ons ligchaam vormt eene loodlijn: intusschen zijn wij er gelukkig mede, want het is luchtig en nergens kuelt of geneert het.

De hitte wordt door zware regen buijen afgekoeld; de soldaten vangen regenwater op in soepbakken, schotels en petten.

Sedert eenigen tijd reeds is het drinkwater zóó vuil en troebel, en de reuk er van zoo teerachtig en walgelijk, dat men het bijna niet drinken kan, zonder den neus het ruiken te beletten. Geen wonder dus, dat de soldaten elkander de beste plaats betwisten en ijverig in de weer zijn, het heldere hemelnat op te vangen, dat van touw en zeilen druipt.

Ieder drinkt naar hartelust, en wascht zijn linnengoed of laat het wasschen, behalve de doctor.

WOENSDAG 13 Feb. 18 . .

Langzaam gaat zeker! wij naderen toch meer en meer de linie; reeds tellen wij 1°, 4' NB.

De 2de stuurman houdt zich bezig met den burgemeester onderwijs te geven in hoogere natuurkunde en laat hem de linie zien, door een' grooten scheepskijker, met een haar voor het glas.

Terwijl Cornelus met verwondering ziet, dat de zee door een zwarte streep in tweeën gedeeld is, en over het raadsel nadenkt hoe ons schip er overheen komen zal, gooijen de matrozen hem twee zulke vervaarlijke putsen water over het hoofd, dat de burgemeester van de voeten raakt en een vreesselijk gebalk laat hooren.

Een goed voorbeeld doet goed volgen!

De soldaten, in de veronderstelling dat wij de linie gepasseerd waren, grepen putsen en andere waterinstrumenten, vulden die met zeewater en wierpen links en regts om zich heen, dat het een aard had.

Zoo als zich begrijpen laat, waren allen binnen weinige oogenblikken druip nat, hetgeen de Doctor zóó plezierig vond, dat hij, om alles duidelijk te kunnen zien, zich hoe langer hoe nader bij de watervechters waagde; en waarom ook niet, wie zou het dur-

ven wagen om zijn zwarten rok te doopen?

Een half uur had die scène vrolijk voortgeduurd, — een half uur had de Doctor gelachen dat hij de handen onder den buik moest plaatsen om het schudden te beletten, toen drie verraders met groote bakken achter hem slopen en ze op zijn hoofd ledig goten, waardoor bril en pruik meer dan 10 passen ver werden weggespoeld.

Bij die gelegenheid heb ik den Doctor voor het eerst hooren vloeken en de man heeft gelijk „'t is verd . . . gemeen volk die soldaten!"

Ondanks deze majesteit-schennis bleef de luidruchtige vrolijkheid voortduren, of liever, ze werd aanstekelijk, want de officieren deden onderling hetzelfde, zoo dat de pret algemeen werd.

Dan, welke genoegens duren op dit tranendal eeuwig! . . . .

De soldaat Pijpekop, die een zijner collega's wilde doopen, liet per abuis, de waterputs uit de handen glijden, welke vrij onzacht teregt kwam tegen het hoofd van Rutelaar.

Honderd koppen, honderd zinnen! wat de een aardig vindt maakt den ander kwaad, zoo ook hier.

Terwijl ieder hartelijk lacht, geeft Rutelaar eene raauwe kreet, vliegt op Pijpekop los en trekt hem een bos haar uit het hoofd, genoeg om er 10 slotborstels van te maken.

Dit ongeluk was de oorzaak dat het doopen verboden werd hetgeen de Docter en de burgemeester een' verstandigen maatregel vonden.

ZATURDAG 16 Feb. 18 . .

Zoo even ten 6 ure — ochtend — zijn wij, de linie, gepasseerd.

Wij hebben dus het noordelijke halfrond verlaten, en bebouwen thans het zuidelijke met eene stevige Z. O. pasaat,

De soldaten kregen bij die gelegenheid een extra oorlam, terwijl den matrozen een „bezaan schoot-an" geschonken werd,

De muzijk klonk vrolijk over het verdek en onzen kommandant, scheepskapitein en officieren werden luide hoera's toegeroepen,

Neptunes, of zoo als de matrozen zeggen „neef Teunis" ontbrak op dit feest, want op uitdrukkelijk bevel, mogt geen droppel water vergoten en niemand geschoren worden, zoo dat aan het liniefeest, hoe vrolijk ook, het eigenlijke karakter ontbrak.

Ten 11 ure kregen wij aan den horizont een schip in zigt, ook zagen wij den „tonijn" een soort van bruinvisch. Van jongs af, tot op een zekere leeftijd, nemen deze dieren in lengte en dikte toe; wanneer ze hunne volle waschdom bereikt hebben zijn ze levensgroot.

Geen ligchaamsdeel is bij deze vischen verder van den kop verwijderd dan de staart: ze hebben veel bedrevenheid in 't zwemmen en zijn gezellig van aard waarom men ze meestal met groote troepen bij elkander vindt.

De zeeman noemt een koppel van deze vischen „de boer met zijn varkens", misschien omdat de bek veel overeenkomst heeft, met die van het zwijn.

Te oordeelen naar een uithangbord in de Peperstaat te Hellevoetsluis, heeft deze visch bij feestelijke gelegenheden, twee oogen aan elke zijde van den kop, kan met de buikvinnen op de oppervlakte der zee staan en legt met het meeste gemak een krul in de staart, sierlijker dan het praalziekste varken.

Zondag 17 Feb. 18 . .

Gisteren avond had dan eindelijk de eerste tooneel-voorstelling plaats.

De Directeur van den troep, zoowel als de régisseur en acteurs, hadden zich een geheel ander denkbeeld gevormd van het tusschendek en waren aanvankelijk weinig genegen hunne schoone talenten, décoratiën en costumes in die beperkte ruimte ten toon te spreiden.

Eenige dagen geleden echter, toen op last van onzen kommandant de hangmatten bovendeks waren gebragt om te luchten, 't geen hoog tijd werd, bleek het dat er ruimte genoeg voor een tooneel te vinden was, indien men zich eenige moeite getroosten wilde.

Gisteren morgen waren dan ook alle handen aan het werk geslagen en binnen kortentijd had ons woonvertrek een regt théatraal aanzien verkregen, al was het dan ook alleen maar om het prachtige scherm, waarop een fantaisie-wapen met twee levensgroote leeuwen of andere dieren geschilderd waren.

Ten 6 ure, toen onze beide kapiteins in leuningstoelen, de officieren op tabouretten en het overige auditorium op banken gezeten waren, zwaaide de kapelmeester met een zekere gratie den staf over zijn orchest en nadat de schoone ouvertures, „Jaap staat

stil" en „Malbroekje vaart ten oorlog" waren uitgevoerd, sloeg de ijzeren tong tegen de metalen wangen der scheepsklok en het scherm zou worden opgehaald; maar o, ramspoed! het bleef ter halver wege vastzitten, en terwijl men met eene ijsselijke drukte alle pogingen in het werk stelde om de oorzaak van dit ongeval op te sporen en uit den weg te ruimen, hoorde men van achter het scherm, het volgende gesprek tusschen de artisten.

„Zie je wel, daar heb je al het ged . . . . .!"

„Verr . . lange slungel, is 't mijn schuld?"

„Hou je sm . . l maar, schreeuwer, 't gaat al," en warempel 't was zoo, het scherm ging omhoog toen de laatste phrase werd uitgesproken.

Maar hoe heet nu het stuk hetwelk opgevoerd zou worden? zie hier een juiste copie der programma's.

PURGRAMA.

Met Toestemmig van het edel agtbaar Bestuur van dit schip zullen wij de eer hebben ten tonele te voeren.

BARON HANGBUIK,

OF

SCHANDE EN HAAT.

Treurspel in een bedrijf nooit alhier vertoont

BOLVERDEELING.

Baron Hangbuik
Freule Griet zijn dogter
Geert een dienstmijt
Jonker Hawkaar vrijer van de freule.

SOLDATEN, BURGERS EN BUITENLUI
ALLES IN KOSTUUM.

daarna

VLAKKIE IS DOL OF IETS ANDERS.

Prijzen der plaatsen
te ring een extra oorlam
2e do. vrij entree onder vertoering

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het tooneel dat de receptiezaal van den rijken baron voorstelt, is beschilderd met alle kleuren van den regenboog.

Eene groene pendule hangt met de glazen stolp aan een spijker, in gezelschap van twee blikken borden, welke voor deze gelegenheid expres geleend zijn van bakzoontje.

Op den schoorsteenmantel staan verschillende étagère voorwerpen als: blikken drinkkroesjes, een dozijn goed gepoetste lepels en vorken, daar boven hangen twee 12jarige medailles met het noodige lint.

Stoelen of ander zitgereedschap heeft de baron niet, maar daarentegen worden zijn rijkdom en weelderige leefwijze aangetoond door drie scheepslantaarns die aan den zolder hangen.

Geert, de dienstmaagd, is op het tooneel verschenen, en is dood eenvoudig gekleed, zoo als het eener brave dienstmeid past.

Ze heeft een stuk zeildoek om de heupen bij wijze van rok, waaruit een blaauwe soldaten broek te voorschijn komt; een omgekeerd mouwvest, met een touw om het middel vastgesjord, volmaakt hare nederige kleeding.

Met een zwabber in de hand, ten teeken van dienstbaarheid, zegt ze op een medelijdende toon, precies als iemand die verkouden is.

„Die arme freule Griet, men kan het reeds duidelijk aan haar zien; — met stemverheffing — hij zou het mij niet lappen!

Hanekuur verschijnt en tikt Geert vertrouwelijk op den schouder. Ze springt eenige passen op zij en roept:

„Niet zoo raar!"

Blijf, Geertje, — smeekt Hanekuur — 'k heb nooit zoo mooi in de gelegenigheid geweest u zoo alleenig te snappen; je weet ik ben van adel en. . . . . .

„Ja," zegt Geert, die naar zijn schoenen kijkt," je leeft tenminste op een grooten voet"

Freule Griet komt op, in een vaal kleedje. Hare voeten zijn versierd met genummerde sokken en een paar kompagnieschoenen.

Om goede reden durf ik geen uitvoerige persoons beschrijving van de freule te geven, stel u dus maar te vreden met het liedje dat door een viool geaccompagneerd wordt.

Ik ben de rijke freule Griet.
Videvidevit bom, bom!
'k Ben jong en schoon gelijk gij ziet.
Videvidevit bom, bom!

De leden van het koor die nog niet gekleed zijn, steken om die

reden alleen de hoofden buiten de coulissen en zingen het refrein.

Victoria, Victoria,
Ze is nog jong en schoon ja, ja.
Victoria, Victoria,
Videvidevit bom, bòòòm!

De freule en de viool alléén.

Mijn vrijer, 'k weet het heel secuur,
Videvidevit bom, bom!
Dat is de jonker Hanekuur
Videvidevit bom, bom!

Koor.

Victoria, victoria,
Ze weet het heel secuur ja, ja.
Victoria, victoria,
Videvidevit bom, bòòòm!

Het lied is uit, en onder een donderend applaudisement verdwijnen de hoofden der koristen en het ligchaam van freule Griet.

Geert en Hanekuur, die een tijd lang nadenken af ze nog iets zeggen zullen of niet, komen na rijp beraad tot het besluit dat het onnoodig is en gaan daarom ook maar weg; en nu hoort men weder een gesprek van achter de coulissen waaruit duidelijk blijkt, dat het stuk volstrekt geene moeite gekost heeft om het intestuderen, zelfs niet onder de litterarische producten behoort en geheel à l' improviste wordt opgevoerd.

Directeur. Ga jij nou eens, Toon.

Toon. 'k Heb men buik nog niet aan.

Directeur. Ga jij dan nog eens, Kees.

Kees. Mot ik nou al wéer, 'k ben pas op geweest, ga jij nou eerst ereis.

't Duurde vrij lang, vóór we verder iets te zien kregen, doch eindelijk werd het drama dat geenzins van kwinkslagen en geestige zetten ontbloot was, ten genoege van ieder afgespeeld.

Na afloop van het stuk betaalde de scheepskapitein zijne zitplaats, door alle acteurs en toeschouwers te onthalen op een extra oorlam.

MAANDAG 18 Feb. . .

Eenige dagen geleden verzonden de soldaten een request aan onzen détachementskommandant, waarin verzocht werd, het lot

van Asperman die natuurlijk nog altijd opgesloten zit, te willen verzachten.

Dit request werd geteekend door allen die aan boord nog geene straf hebben gehad.

De scheepskapitein werd verzocht, de bezorging op zich te nemen, waarom?..... omdat hij getoond heeft een mensch te zijn die de ongelukkigen gaarne weldoet.

Toen ik vroeger onzen scheepskapitein aan u voorstelde, kende ik den man nog zoo goed niet als thans, en heb ik u misschien een minder gunstig denkbeeld van hem doen opvatten.

Tot mijn genoegen echter heb ik u niets dan waarheid verteld en dat de kapitein somtijds ruw is, blijf ik volhouden.

Loop hem niet in den weg, als hij zijn zuidwester op heeft of zijn stormjas draagt, want ge moogt kapitein of soldaat, rijk of arm passagier zijn, hij ontziet zich niet u alle fraaije namen en titels te geven en u met zijn ruwe zeemanshanden op zijde te duwen.

Heeft hij echter dat pakje afgelegd, spreek hem dan gerust aan, hij zal u, wie ge ook zijt, als een vriend bejegenen en u, zoo het in zijn magt is, den gewenschten raad of hulp verleenen; maar bid ik u, kijk hem ferm in de oogen en spreek luid en rond voor de vuist, of de halve maan verschijnt op zijn aangezigt, en maakt u dan maar uit de voeten!

De soldaten houden over het algemeen dan nu ook veel van hem; vooral sedert zij gezien hebben, dat hij Asperman elken dag een goede dosis lekkere beetjes in zijn hok weet te bezorg n zonder dat er onze kapitein en officieren iets? van bemerken.

De arme jongen heeft nu, dank zij de hulp van den scheepskapitein, op ons request permissie gekregen om s'avonds en s'ochtends, twee uren bovendeks door te brengen, een bewijs dat onze chef geen ijzervreter is.

Woensdag 20 Feb. 18..

In den verloopen nacht ten één ure zijn wij de zon gepasseerd, de Z. O. passaat waait nog steeds stevig in de zeilen, wij loopen eene vaart van 9 à 10 mijlen in de wacht.

We hebben thans de Braziliaansche kust, ten westen-regts-van ons en zijn Kaap *St. Roque* gepasseerd.

Gisteren morgen wapperde Neêrlands dundoek in touw en masten.

Waren de soldaten in witten pantalon en lakens mouwvest keurig uitgedost: ook jantmaat had aan zijn toilet de uiterste zorg besteed.

Het Wilhelmus-lied dreunde statig uit instrument en keel en werd op wind en golven, vereenigd weggedragen.

Het was feest! en geen wonder Neêrlands Vorst, onze geëerbiedigde Koning verjaarde.

Ten 1 ure wachtte ons een maaltijd, die uit keurige spijzen bestond en waaraan, versch varkensvleesch, aardappelen, verschillende groenten en wijn niet ontbraken; allen zaken die op transportschepen voor den soldaat tot de zeldzaamheden behooren.

Nadat deze artikelen met voorbeeldelooze handigheid naar hunne bestemming waren gebragt, begaf elk zich tusschendeks, tenzinde zich te kleeden voor de groote maskerade.

't Was werkelijk der moeite waardig eenigen tijd het oog te slaan op de verscheidenheid van costumes, vooral als men in aanmerking nam de weinige middelen die hun ten dienste stonden, en alles meestal uit geverwd linnen en gekleurd papier was zamengesteld.

De Arlequin en Pierrot, die trouwens zelden op een maskerade ontbreken, gaven, door eene geestige mimiek en vele aardige scènes bewijzen die rollen waardig te zijn.

Een troep liedjeszangers, waar onder eene vrouw, waren niet alleen getrouw naar de de natuur geteekend, wat kleeding betreft, ook hun gezang en vooral de explicatie van het bonte schilderstuk, waarop in 6 tableaux eene gruwelijke moordgeschiedenis was afgebeeld, waren zóó karakteristiek, dat men zich onwillekeurig op de kermis waande.

Een troep goochelaars en kunstenmakers vertoonde toeren die niet weinig de lachspieren in beweging bragten, en, wat het meest de aandacht trok, waren een beer en een aap, welke zoo goed waren nagebootst, dat men op eenigen afstand aan werkelijkheid zoude gelooven: het gebrul van den beer was onverbeterlijk en toch verklaarde Luitenant Jassel dat hij in Utrecht het beerengebrul nog sterker gehoord heeft.

De aap, — ik spreek nu weêr van de maskerade — werd voorgesteld door een' kleinen korporaal, die, uitgezonderd een klein broekje, waar aan een lange staart bevestigd was, geheel naakt en van kop tot teen zwart gemaakt was.

Behalve dat zijn gezigt tot model kan dienen voor een orang-

oetan, toonde hij door koddige sprongen en zotte streken, dat hij met dit dierensoort naauw verwant is.

De beer was een soldaat, die aan boord den bijnaam draagt van „reus oliegat", hij zat verscholen in een huid van zeildoek waarop met schreeuwend veel geduld en met kennis van zaken, uitgerafeld touw was vast gehecht.

Aan den kop, die van bordpapier was gemaakt, ontbraken muilband noch ketting.

De twee geleiders, waarvan de één op de trom sloeg en den loggen beer liet dansen, de ander fluit speelde en geld inzamelde, waren eveneens goed getroffen en droegen niet zonder reden, de uitbundigste goedkeurig weg.

In 't kort het geheel was zóó goed, dat het kon wedijveren met menige maskerade in groote steden, waar geld noch middelen ontbreken.

Oorlammen, chocolaadjes, augurkjes, hazelnoten, wijn, sigaren, en wie weet wat al meer, werden rond gedeeld of te grabbel geworpen; en, wat gelukkig was, alles liep in de volmaakste orde en vrede af.

Elk persoon van ons schip, zal den 19 Feb. 18 . . lang in het geheugen blijven als een regt aangename en gelukkige dag, behalve *Asperman*.

Dingsdag 7 Maart 18 . .

Sedert 20 Feb. en dus in 15 dagen niets uitgevoerd, maar, lieve hemel, wat moest ik ook schrijven? had ik geweten dat eene zeereis naar Indië zoo eentoonig is, 'k was te huis gebleven.

Zee en lucht, windstilte en storm, zoo veel graden dit, zoo veel mijlen dàt, zeilen reven en overstag gaan, anders niets.

Als men zich zelven niet weet bezig te houden door te philosoferen, te lezen of onzin op het papier te krabbelen, dan is de verveling onuitstaanbaar.

'k Geef ieder die naar de Oost zeilen wil, den raad zich even als ik, de luxe te permitteren 20 centen voor een dagboek uittegeven.

Teeken daar in aan alles wat los en vast is, maak melding hoe de thee en koffij gesmaakt hebben, schrijf op, hoeveel en wàt ge dagelijks gegeten hebt, vertel hoe de gezigten er uitzien van uwe reisgenooten, lieg er des noods maar wat bij, wat ik *niet* gedaan heb; mogt later iemand het lezen en er zich mede verveien, trek u daar niets van aan, ge hebt u zelven tenminste

eenige uren van den dag voor verveling gevrijwaard,

't Beken dat het principe niet edel is, maar, het hemd is nader dan de rok.

Ik heb me in de laatste 15 dagen vreesselijk — tot luiwordens toe verveeld, waarom? omdat ik niet geschreven heb, en ofschoon ik niets bijzonders heb gezien, schrijf ik maar weder, om den tijd te dooden.

Den 24 Feb. waren wij gepasseerd, regts — ten westen — van ons: Parahijba, Fernambuco, Sergipe, Bahia, Ileos, Seguro en Espirito Santo. Toen we op de hoogte van laatst genoemde plaats waren, hadden wij links — ten Oosten — van ons: Trinidad en de Martinsrotsen.

Verder passeerden wij aan de kust van Brazilië nog: Rio Janeira en de kaap Frio.

Daar deze kaap, en St. Rogue de meest uitstekende punt vormt van Brazilië, en wij van de tusschen liggende plaatsen — hier boven opgenoemd — niets gezien hebben, zal ik het meer zuidelijk gelegene gedeelte, maar onvermeld laten en het in navolging van ons schip, den rug toekeeren.

Den 4den Maart hadden we windstilte en onaangenaam koud weêr; den 5den Maart, goed weêr met een klein briesje, en heden — 7 Maart — waait het zoo erg, dat we 10 mijlen in de wacht afleggen. In den vroegen ochtend zijn we de eilanden: Tristan d' Acunha en Goughs gepasseerd, thans bevinden we ons op 38°, 20' ZB. en 4°., 11' WL. De wollen sokken en grijze kapotjassen doen weder dienst.

Ziet u wel, als men maar aan den gang is, vindt men stof genoeg om eenige bladzijden met hanepooten te illustreren en het wordt op den koop toe interessant zonder dat een ander of gij zelf er iets van bemerkt.

---

8 Maart 18 , .

Onder de vele gebreken die mij van kindsbeen af eigen zijn geweest behoort ook dit, dat ik tegen over dames weinig galant ben.

Heb ik dit te Hellevoetsluis getoond, aan boord maakte ik mij niet minder aan dat euvel schuldig, door u eene menigte beeren voortestellen en de dames over het hoofd te zien.

'k Moet tot mijne schande bekennen dat ik er nòg niet om

gedacht zoude hebben, ware het niet, dat eene der dames en wel de voornaamste, ernstig ziek geworden was.

Wie ze is? . . . . . Die vraag zult gij ongaarne oppervlakkig beantwoord zien, en ongelukkig weet niemand met zekerheid iets omtrent haren stamboom.

Sommigen meenen dat zij voorheen de rijke dreven van Gelderland bewoond heeft, anderen gelooven dat zij van Duitsche origine is en slechts eenige maanden in Holland vertoefd heeft; het juiste weet misschien de scheepskapitein alleen die zich onder een glas wijn heeft laten ontvallen, dat hare ouders en eene harer dochters onthoofd zijn.

Zij is meestal ernstig en in zich zelve gekeerd, en ofschoon volstrekt niet trotsch, zal zij niemand aanspreken. Zij dineert nimmer in de kajuit, goed of slecht weder, blijft zij altijd bovendeks en behelpt zich in een kleine hut, die expres voor haar gemaakt is.

Het eten dat zij nuttigt is zoo eenvoudig, dat een arm mensch er zich niet mede zou willen voeden.

Wie haar een bezoek brengt is welkom, en kan, zoo hij verkiest, uren lang met haar spreken, zonder dat zij te kennen geeft, dat de visite verveelt of te lang duurt; zij is zachtmoedig en vriendelijk; elke attentie die haar bewezen wordt, vindt belooning in een dankbaren blik.

Wees echter niet onbescheiden! maak geen toespeling op hare geboorte of doe geene vragen hare afkomst betreffende, want ze beantwoordt uwe nieuwsgierigheid met een hardnekkig stilzwijgen.

De Scheepskapitein, die haar gedurende de reis weinig beleefdheden betoond — en haar zelden bezocht heeft, schijnt daar berouw over te gevoelen, althans naauwelijks heeft hij eenige minuten rusteloos op en neder geloopen, of hij begeeft zich weder naar de sponde der zieke, die onder een smartelijk lijden, haar laatsten ademtogt verbeidt.

Ook enkele logé's der achter kajuit, zien thans met droefheid op haar neder; laatsteraars zeggen dat dit niet uit medelijden is met hare smart, maar een minder edele drijfveer, en wel eigenbelang ten grondslag heeft.

't Kan wel waar zijn, want als juvrouw Trui de koe sterft, dan is de koffij der achter kajuit in diepen rouw gedompeld.

De wind blijft gunstig. Heden middag ten 1 ure zijn wij den

meridiaan van Greenwich gepasseerd, we hadden dus toen O°. Lengte.

Maandag 10 Maart 18..

We zeilen niet meer, we vliegen!

Zee en lucht wedijveren met elkander in pracht.

Schilders, wilt gij weten wat schooner is dan de chef d'oeuvres van een Gudin? kom dan hier en gij zult een tableau zien waarvan geene copie te maken is.

Ziet gij dat schip, dáár in onze nabijheid? grijpt u geene siddering aan als gij dat gevaarte op één' enkelo golf gedragen, met duizeling wekkende kracht in den afgrond geslingerd ziet?

Slaakt ge geen kreet van verwondering als ge het even snel uit de diepte ziet verrijzen en zich als een adelaar met trotsche majesteit tot de wolken verheft?

Hoort gij het snuiven en bulderen van wind en golven die touw en masten doen beven; ziet gij hoe rijk een effect de onstuimige lucht maakt tegen die schuimende waterbergen?

Welken schilder ontvalt hier niet het penseel — welke pen kan dit wonder beschrijven!

---

middag 3 uur

Nog een schip in zigt. Onze Scheepskapitein salueert door de vlag in top te halen. Geen antwoord? ..... 't zijn dus Engelschen!

Woensdag 12 Maart 18..

De storm blijft aanhouden; wij tellen 39° 3' ZB en 18° 40' OL.

De kaap *de Goede hoop* ligt dus thans aan de linkerzijde — benoorden — van ons.

Tusschendeks verkeert men steeds in gevaar zich te bezeeren.

Behalve dat men, door het hevige slingeren van het schip, onmogelijk op de beenen kan blijven, tuimelen alle voorwerpen, zelfs die welke vastgeklampt waren, als oud lood van bak- naar stuurboord, hetwelk, geaccompagneerd door het geschreeuw der manschappen, een oorverdoovend muzyk veroorzaakt.

Wilt ge eens een kijkje nemen, kom dan beneden, maar, wordt

niet duizelig door het gewiegel van die hangmatten; pas op, dat die kisten en vaatjes niet met uwe scheenen in aanraking komen, en houd u vooral goed vast!..... zie zoo, werp nu gerust een blik om u heen.

Ziet ge die weegschalen hangen? dat zijn onze fantaisie tafels; hoe eenvoudig niet waar?..... de bodem van een vat met drie touwen aan den zolder bevestigd. Zet er den gevulden soepbak gerust op; het deert niet, dat het schip slingert, er is geen gevaar voor vallen of storten, tenzij de touwen breken, maar..... 't is eene kunst om verzadigd te worden!

Zie maar eens voor u, daar staan 5 man regts en 5 links van die beweegbare tafel; met de éene hand houden ze zich aan de hangmatten vast om staande te blijven, de andere bestuurt den lepel.

Wees handig, pas goed op het juiste oogenblik dat de soep, die van de eene naar de andere zijde slingert, u passeert en vooral blijf bedaard, want komt de lepel te vroeg of te laat, dan gaat de tafel uw neus voorbij, zonder dat gij er voordeel van trekt.

Die methode van eten is lastig en bevalt ook niet ieder. Ginds doen ze het beter! die 10 zitten op den grond met de ruggen tegen de bakskisten geleund: om beurten reiken ze elkander den bak over, na dat ze er 5 lepels van gegeten hebben.

Hè, wat een ruk! de klampen der kist breken, alle 10 rollen ze, met de soepbak omgekeerd, naar de andere zijde. Spot er niet mede, want..... ziet ge wel! daar breekt de lijn der hangmat die u en twee anderen tot steun diende, veeg nu zelf de erwtensoep van uwe bemorste kleederen en het bloed van uw neus.

DONDERDAG 13 Maart 18 . .

Gisteren avond verminderde de wind successivelijk, en heden is het blad stil.

Was het gisteren te koud om zich bovendeks te amuseren, thans is het prachtig en zoel weder.

Honderde visschen van 15—20 voeten lang en, volgens het zeggen van den scheepskapitein, 1000—1200 ponden zwaar, dobberen spelende om ons heen; enkelen wagen zich tot op weinige passen van het schip met de ruggen boven den waterspiegel.

Deze visschen worden bij ons aan boord genoemd „boskoppen";

of dit echter de ware naam is, weet ik niet; misschien is het een scheldnaam dien ze aan hunne lompe koppen te wijten hebben; wie hieromtrent beter ingelicht wenscht te worden, verwijs ik naar de Vaderlandsche geschiedenis of naar de diergaarde te Hellevoetsluis.

De officieren zenden onafgebroken geweerkogels op hen af, waar genoemde beestjes zich evenmin om bekreunen als een gans om de Turksche kwestie.

Behalve deze monstervisschen verlustigen wij ons in de beschouwing van den Albatros, eene schoone vogelsoort, die op de Kaap te huis behoort en van 16—18 voeten vlugt heeft.

Ook op deze schepsels werd gedurende den ochtend jagt gemaakt door vischsnoeren in zee te hangen, aan welker haken spek bevestigd was.

Tot lof der Albatrossen moet ik zeggen, dat ze volstrekt niet gulzig zijn, althans ze pikten alleen het spek weg en lieten de haken ongedeerd hangen.

Wij bevinden ons nu ongeveer in de verkeerde wereld, tenminste hier wordt op visschen geschoten en op vogels gevischt.

VRIJDAG 16 Maart 18 . .

Gisteren avond bleek, dat het gedeelte van den Zuid-Atlantischen Oceaan, hetwelk het kaapsche rif en kaap Agulhas bespoelt, en bij de zeelieden onder de naam van „matrozen kerkhof „bekend is, met regt gevaarlijk genoemd wordt.

Hevige wind en hagelbuijen, vergezeld van weêrlicht, overvielen ons in zóó erge mate, dat onze kapitein in de grootste zorg verkeerde; nu eens liepen wij eene buitengewone vaart, dan weder lagen wij bewegingloos en als voor anker.

Op deze wijze zijn wij Agulhas gepasseerd.

Heden verheugen we ons weder in een' geregelden passaatwind, en bevinden ons op 39°, 2' ZB en 28° 2' OL,

Trui, de koe, is hersteld.

ZONDAG 23 Maart 18 . .

Eerste paaschdag, een der heiligste dagen voor den christen!

Hoe was het met de kerk aanboord? . . . . dank u, heel goed, en met den dominé ook.

Gij weet immers dat het verblijf der stuurlieden den naam van kerk draagt? of daar heden meer gebeden is, dan op andere dagen, kan ik u niet met zekerheid zeggen, en de dominé? , ...

dat is een vogel die wij op deze hoogte dagelijks zien; daar hij, even als de kerkvaders, zwart is en steeds in hoogere sfeeren zweeft, heeft men goed gevonden, die vogelsoort dominés te noemen.

Maar is dan de paaschdag in het geheel niet gevierd? . . . . zeker! we hebben „Jan in in de zak" gegeten met rozijnen er in en stroop er op; we hebben versch varkens-vleesch gehad, met ingelegde komkommers, extra oorlammen en bier.

Hoe we verder den dag passeerden zal ik u zeggen.

De officieren schoten op Albatrossen, omdat de methode „op vogels te visschen" ondoelmatig bevonden was.

Ondervinding is de beste leermeesteres; na een goed uur vruchteloos gemikt en gevuurd te hebben, kwam men tot de overtuiging dat de visscherij op den duur nog 't verkiezelijkst is, omdat een stukje spek goedkooper is dan een schot, en de opbrengst in beide gevallen even groot is.

Wij — de soldaten — amuseren ons na den maaltijd, in het tusschendek door . . . . . 't ware beter er een teekening van te maken, doch daar ik evenzoo veel verstand heb van die kunst, als een beer van garnalen pellen, moet ik mij behelpen, met er u een beschrijving van te geven; of mij dit gelukken zal? . . . . . .

„Man kann's probiren" zei een Duitsch korporaal, toen stal hij schoepsbeschuit.

Ik — zei de gek — zit op een ledig watervaatje, met een' kleinen lessenaar op de knieën, onder de opening waardoor het daglicht binnen dringt.

Regt voor mij, op den donkeren achtergrond, hangen naakte beenen en armen, voeten met groote schoenen, en menschen hoofden buiten de hangmatten. Daaronder zitten mannen mèt en mannen zónder baarden, heel en half gekleed, te kienen en te kaarten.

Eerstgenoemden, de kieners, lagchen, schreeuwen en vloeken: laatstgenoemden, de kaartspelers, vloeken, schreeuwen en lagchen.

Een aantal anderen staan er in losse groepjes omheen, hunne aandacht verdeelende tusschen den loop van het spel en het afkluiven van varkens beenderen.

Links en regts staan de bakzoontjes, met opgestroopte hemds-

mouwen en dito broekspijpen, de schotels te reinigen, na alvorens de laatste overblijfselen van den maaltijd, door middel van den gebogen voorsten vinger er uitgeveegd — en met den tong afgelikt te hebben.

Vier muzijkanten zitten op den grond en bestuderen, elk een verschillend muzijkstuk, hetwelk een oorverdoovend geraas veroorzaakt; naast deze talenten zitten of liggen, zoo lui mogelijk eenige rookende en spuwende muzijk-liefhebbers.

Hier, op den voorgrond, bevinden zich drie arrestanten, zoo vuil mogelijk gekleed en krom in de boeijen gesloten. De 1ste zit, met de kin op de knie geteand, zijne zonde te overdenken, de 2de slaapt zoo gerust als een prins op zijne sofa, ofschoon hij door de ketting, als een hoepel gebogen, op den smerigen harden vloer ligt. De 3de accompagneert zorgeloos en vrolijk met zijne boeijen de charivari der koper- instrumenten en het gekammel der luidruchtige menigte.

Licht en bruin, zoo als de schilders het zouden noemen, ontbreekt niet aan dit meesterstuk van groepering: het opene luik werpt over een klein gedeelte een hel licht, terwijl het grootste gedeelte een donkere tint heeft, die zich op den achtergrond in een somber duister verliest.

Jammer dat bij de beschouwing van dit schoone tableau de gehoor — en reuk zenuwen zoo veel te lijden hebben.

2de Paaschdag.

Tot hiertoe waren wij zoo gelukkig, geen enkelen zwaren zieke te hebben; veel minder hadden wij menschenlevens te betreuren, zelfs bleven wij van haverij verschoond, hoewel wij dikwijls met zware stormen hebben te kampen gehad.

Moest de 2e paaschdag dan voorbeschikt zijn tot een treffend ongeluk!

Een ijverig, braaf matroos, Joosten geheeten, die in Holland eene vrouw en twee kinderen achterliet, had heden ochtend de wacht aan het roer, toen de officieren weder bezig waren op vogels te schieten.

Even als altijd, werd geen enkel schot met de gewenschte uitwerking beloond, en daar jagen spoedig vervoelt als het geen wild op levert, besloot men op een vast punt te vuren.

Ten dien einde werd een ledige flesch in het want gehangen, met de bepaling, dat hij die ze het eerst verbrijzelde, winner zou zijn van de onderling goedgevondene weddingschap.

De bescheidene matroos, die de officieren ongaarne wilde storen in hun vermaak, sloeg wel met ongerustheid gade, hoe achteloos men met kruid en lood omging, maar berustte er in; hetgeen ten gevolge had, dat luitenant Jassem, wiens beurt het was te schieten, op het bepaalde punt mikte, en — 't was zijn schuld niet — instede der flesch . . . . . een Albatros raakte, die natuurlijk dood in zee viel en wegdreef.

Dit ongeval had plaats op 40°, 1' ZB en 49°, 42' OL.

Woensdag 26 Maart . .

't Is hier de vraag, hoe het mogelijk is, wanneer men aanboord stapt met 114 soldaten, er na verloop van eenige maanden 115 van die wurmpjes aanwezig kunnen zijn.

Iemand die niet beter weet, zou denken dat er eene vrouwelijke soldaat bij de troep moet geweest zijn, die een levensgroot kind in klein tenu had voortgebragt, of dat een der matrozen zich tot soldaat had doen métamorphoseren.

Alles mis!

Een getal van 17 korporaals is tot 16 gebragt, door een dezer seigneurs te dégraderen, waardoor natuurlijk het aantal soldaten met één vermeerderd werd.

't Ging heel deftig in zijn werk, dat verzeker ik u!

Ten 3 ure, toen de kommandant en alle officieren in tenu op het dek verschenen, werd appèl geblazen, en binnen weinige seconden stonden wij allen weder „met de pink op de naad van den broek."

Korporaal Kreeft werd voorgebragt, op bevel van den kapitein; de arme jongen, die misschien niet eens wist wat die plegtigheid te beduiden had, nam een houding aan, waar uit ik meende te moeten afleiden, dat hij tot officier bevorderd zou worden.

De kommandant echter, leest zoo luid mogelijk een stuk voor, vol van onbetamelijkheden en laakbare feiten door Kreeft bedreven; hetwelk ten slotte daarop neder kwam, dat hij onwaardig bleek te zijn, een hooge roeping in de militaire maatschappij te bekleeden.

Men tornde hem dus die geele lapjes van de mouwen, en op bevel „soldaat Kreeft ingerukt," vertrok de streepelooze, met de kenmerken van onverschilligheid op de kaken.

't Is me altijd een raadsel gebleven, hoe iemand die niet zee-

ziek is, zóo zijn fortuin met voeten treden kan!

Dingsdag 1 April 18 . .

In 6 dagen weder niets uitgevoerd. Wie kan ook schrijven als het schip zoo slingert; wie wil werken als hij zeeziek is?

't Heeft weêr zòo gespookt, dat het grootzeil scheurde en ik weêr voor dood in mijn hangmat lag.

God! wanneer komt er toch een einde aan de reis?

April 2.

Gisteren avond ten 11 ure met een stevige koelte, de eilanden St. Paulus en Amsterdam gepasseerd; niets er van gezien natuurlijk.

---

4 April.

We gaan nu de warmte te gemoet, om die niet weder te verlaten, 3,000 mijlen liggen thans achter ons, nu nog 600 en we zijn te Batavia.

---

12 April.

Thans zijn we weder onder de keerkringen en op dat gedeelte van den oceaan, hetwelk den naam draagt van „Indische-zee."

We hebben nu weder de Z. O. passaat, welke de drukkende hitte afkoelt, en tellen thans 19°40' ZB en 103°, 18' OL.

De Albatrossen hebben ons verlaten; wij zien nu weder de vliegende visch en eene vogelsoort waaraan men den naam van „kleêrmaker" geeft. Ze zijn niet grooter dan een duif en hebben eene zwartachtige kleur; de gespleten staart is steeds in eene knippende beweging even als een schaar, waar door dit beestje misschien aan zijn mooijen naam gekomen is.

---

15 April.

De wind is gaan liggen, we vorderen niets meer.

Zoo even zette zich een vogel „boebi" genaamd, op de bramra neder. De 2de stuurman wist hem steelsgewijze te genaken en te vangen; nog een andere vloog op het dek en werd eveneens met de handen gegrepen.

De boebi is eenigzins te vergelijken bij de ooijevaar, doch hij heeft korte pooten en een krommen bek; ze zijn verschillend van kleur en hebben een vlugt van minstens 5 voeten.

Hebben zij zich op den vlakken grond gezet, dan kunnen zij zich moeijelijk in de lucht verheffen, hunne groote vleugels en korte pooten schijnen dit te beletten.

Onze gevangenen werden bij de vleugels gevat en omhoog geworpen; de een viel als een steen in zee, waaruit hij later — geholpen door een golf — opsteeg; de andere kreeg een windstroom onder de vlerken en koos het luchten — vogelenpad.

Ten 11 ure s'ochtends kregen wij een schip in zigt.

Ofschoon eenige mijlen van ons verwijderd, knoopte de vreemdeling een gesprek met ons aan, door middel van het signaalstelsel van Marrijat.

Een gesprek met dien doelmatigen scheepstelegraaf is voor den passagier eene werkelijke verrassing.

Vlaggen — ik geloof 17 in getal — verschillend van kleur, teekening en vorm, zijn de tolken tusschen de zeelieden.

Door 5 vlaggen onder elkander te hangen, vroeg onze vreemde nabuur, den naam van ons schip, hetgeen beantwoord werd door 3 vlagen in top te halen.

Op dezelfde wijze vertelden zij elkander, welke lading ze voerden, hoeveel dagen ze op zee waren, enz; uit welk gesprek wij vernamen dat het schip de brik Athila was, komende van Liverpool en koers nemende naar Singapoera.

Ten één ure, zette de wind op en werden wij uit elkander gedreven.

Donderdag 17 April 18..

Van een rustig oogenblik maak ik gebruik nog een enkel woord in mijn dagboek op te teekenen.

Heden ochtend ten half 5 ure — 't is nu geen droom — werden wij door een geweldigen schok * wakker geschud.

Ons schip was zóó forsch opzijde geworpen, dat het grootste gedeelte der voorwerpen, kisten en koffers, welke zorgvuldig waren vast gesjord, losbraken en tegen de wanden van het schip sloegen.

Verschrikt sprong ieder op, en zoodra de gelegenheid gunstig was, begaven wij ons bovendeks waar het alles behalve rustig toeging

PERPUSTAKAAN NASIONAL

* Men dacht dat we op een rif hadden gestooten, of dit werkelijk het geval is geweest, durf ik niet bevestigen.

Een orkaan dreef golven over het schip van reusachtige grootte; dikke duisternis, gevoegd bij het wild dooreen loopen en schreeuwen der matrozen, dit alles maakte een akelig effect.

Ten half 6 ure sloeg het dubbel gereefd marszeil aan flarden; ten 7 ure leverde eene Hollandsche bark, die ons op een mijl afstand passeerde, een fraai gezigt op. Nu eens was zij achter de golven verborgen, dan weder deed zij zich in een schoone helling aan ons voor.

Het volgende gedeelte van den dag was voor ons weder een ware marteling. Zware regenbuijen dreven ons naar beneden, waar we in de hangmat zittende, den tijd moesten dooden; immers men kon tusschendeks niet droogvoets staan en 't was daarenboven onmogelijk op de been te blijven.

Tot overmaat van ramp kon er niet gekookt worden, daar de zware zeeën de vuren doofden, zoodat we ons met bedorven water en scheepsbeschuit behelpen moesten.

Voeg hier bij eene stikdamp van die vele halfnaakte ligchamen en eene bijna ondragelijke hitte, dan zal het duidelijk worden dat we ons geenzins over bijzondere weelde te beklagen hadden.

Wij zeilden gedurende den storm buiten koers en zijn dus veel terug gedreven.

Op het oogenblik sukkelen wij met enkel stag- en toegereefd marszeil den kreeftengang.

Het weêrlicht sterk; naar gissing tellen wij 11°, 53', ZB. en 106°, 26' OL. De regen belette de juiste lengte en breedte waar tenemen.

Zaturdag 19 April 18..

Ofschoon de wind thans gunstig is kunnen wij straat Sunda niet bereiken, doordien de zoogenaamde drift — zware stroom — ons teveel doet afhouden. Wij kruizen en drijven, nu reeds verscheidene dagen en nachten zonder te vorderen.

Storm en windstilte wisselden elkander beurtelings af; meestal zeilden wij echter buitenkoers, zoodat we nu weder op dezelfde plek zijn waar wij gepasseerden Woensdag waren. 12°, 1' ZB en 105°, 34, OL.

Maandag 21 April 18..

Heden ochtend hield de werking der drift op; voortgedreven door eene stevige westelijke koelte, zeilden wij noordwaarts op en

PERPUSTAKAAN NASIONAL

zagen wij ten 11 ure N, O ten O van ons, als eene donkere streep aan de horizont het Christmas- eiland.

Dit eiland ligt op 10°, 32' ZB. en 150°, 33' OL, ruim 50 mijlen van het Java- hoofd verwijderd.

Het is 3 en een half uur — gaans — breed, en 4 uren lang.

Steile koraalrotsen maken de hoofd-bestanddeelen van dit eiland uit en omringen hetzelve, behalve ten N. W. aan welke zijde het alleen genaakbaar is. De toppen dezer rotsen zijn met struiken en boomen begroeid, waarvan een klein gedeelte wilde — het meerendeel geene vruchten teelen.

Vogels, vooral boebies, welke wij dezen middag bij duizenden zagen, zijn de eenige bewoners van dit onherbergzame oord.

Een menigte dezer vogels liet zich vermoeid op het dek vallen en zal den nacht bij ons doorbrengen.

Ten 4 ure heden middag waren wij terhoogte en 10 mijlen van het Christmas- eiland verwijderd.

Toen Phebus, op zijne majestueuse zegekar, langs een purperen weg in het schuimende rijk van Neptunus verdween, verrees met statige plegtigheid het schuldelooze hoofd van Luna ..... hè, wat is dat mooi, precies Sue! ik zal er maar niets meer bijvoegen anders bederf ik het nog.

Woensdag 23 April 18..

Heden ochtend lag ik met eene pijp in den mond en dronken van verveling over de verschansing in zee te gluren, toen ik een grooten visch bemerkte, dien ik aanvankelijk voor een balk had aangezien.

„Stuurman, een haai, een haai! kijk maar"..... „houdt je snavel kerels; de eerste die zen gaffel opent schop ik een ongeluk met franjes!"

Binnen weinige oogenblikken hing een dik touw buiten boord, voorzien van een blok hout, dat tot dobber diende.

Aan den haak, die een weinigje grooter is, dan die waarmede men op snoek vischt, waren eenige ponden spek bevestigd.

Naauwelijks hadden de loodsjes aan den gulsigaard verteld, dat er een lekker kluifje te bikken viel, of hij wierp zich op den rug en smulde het spek zoo neties van den haak, als of hij bij de Atbatrossen op school gelegen had.

Een tweede kluifje werd hem toegediend, en, o wee! hij slikte dit in met haak en al.

Allemanstouwtje! hale, hohooi! en de menschenvreter werd met

huid en haar aan boord getakeld door meer dan zestig menschenhanden.

Toen het met veel moeite gelukt was hem den staart te ontnemen werd in zijn breeden muil een scheepsboom gezet, dien hij tot splinters zoude gekaauwd hebben, zoo hem niet spoedig de kop ware afgekapt.

Ondanks die operatie hield hij niet op zijne woede en kracht tetoonen; zelfs toen hem de ingewanden, de long, in een woord het geheele huisraad ontnomen was, schoof hij nog in eene zwemmende beweging over het verdek, als of hij heelhuids en in zijn element was.

Het fijnste gedeelte werd uit zijn vleesch gesneden en door den kok zoo heerlijk met boter gebakken, dat niemand in de achter kajuit er van wilde eten; het werd toen onder de soldaten verdeeld, die het als koek naar binnen sloegen en een half uur lang het vet van de vingers likten.

Hier onder volgt een heel mooi en wetenschappelijk gedicht op de haai, waar de kreupel dichters stellig jaloersch op zullen zijn, want het ding gaat aan twee kanten mank.

De haai is een visch
Die in volle zee het meest op zijn gemak is.
Tot het verhuizen naar naauwe stegen en straten,
Is hij dan ook moeijelijk te bepraten.
Hij heeft een witten buik; overigens is hij zwart op zijn lijf
En heeft een bek als een Amsterdamsch vischwijf.
De haai is echter om goede reden
Over het plaatsen van zijn bek, in het geheel niet tevreden,
Hij beklaagt zich daarover met het volste regt,
Want hij kan niet eten, voor hij zich op den rug heeft gelegd.
Daar hij van kindsbeen af gewend is, zich te keeren en te draaijen,
Meent hij dat niemand die kunst verstaat, dan de haaijen,
Maar hij kan er op aan,
Dat de menschen ook met draaijerij weten omtegaan.
De oogen van de haai zitten helaas,
Ook op geen al te beste plaats;
Ze zijn zoo mal in den kop gezet
Dat hem het vooruit zien totaal wordt belet.
Daarom wordt hij menigmaal door vrees bekropen,
Dat hij in twee sloten te gelijk zal loopen,
En omdat hij den weg niet kan vinden in zee,

Neemt hij altijd een paar loodsjes meê.
De haai heeft zoo als gij ziet, groote gebreken,
Maar de zeebewoners durven toch den gek niet met hem steken.
Ze zeggen „het blijft altijd een visch
Die niet te vertrouwen is."
Naauwelijks worden ze de haai dan ook in de verte gewaar
Of ze schuren hun piek, al zijn ze met 20 bij mekaâr.
Nu moet gij weten,
Dat de haai schrikkelijk veel kan vreten,
En dat hij vijand en vrind
Met het meeste gemak verslint
Messen, koperonketels, ijzer, lood,
Menschen en matrozen, smult hij op als krentebrood.
Men zegt, dat er eens een haai is gevangen,
Die 14 hammen in zijn maag had hangen
En dat in de hoek
Nog een matroos te lezen zat, in een boek.
Men moet er dus wel voor waken,
Geene te verre wandelingen buiten boord te maken
Want het is zeker en gewis
Dat men dan voor de haaijen is.

Vrijdag 25 April 18 . .

Goddank! de reis is bijna teneinde, wij zeilen de Prinsenstraat binnen. Aan stuurboordszijde ligt de trotsche Java-kust, aan bakboord het Prinseneiland: regt voor ons rijst Krakatau als eene wolk uit zee op.

De Prinsenstraat is eene stroom die bij den ingang eene mijl breed is; verder zeilende neemt zij eenigzins in breedte toe en ontlast zich, bij de 2de punt van Java, in straat Sunda.

In de Prinsenstraat, vindt men: de Witte rots, de Meeuwensteen en het Meeuwen- eiland.

Waar men het oog thans wendt overal rust het aangenaam op groene en veelkleurige bergketens, die duizende voetenhoog en kwistig voorzien zijn van boomen en struikgewassen.

Geen wonder, dat men zich in de beschouwing van deze Goddelijke natuur als in een Paradijs waant.

Ziet, dáár op den achtergrond die sierlijk gevormde bergen kruinen, half verborgen in een blaauwen nevel; hoe rijk een effect geven zij aan het weelderig begroeide voorgebergte, waartegen de witte brandingen der zee schitterend afstuiten; hoe

Hemelsch toovert de zon, met die kleuren en schakeringen!

Ten 3 ure — middag — zagen wij Sumatra uit den kabbelenden waterspiegel oprijzen, en verdween langzamerhand het Prinsen- eiland; Krakatau deed zich toen in eene grootsche houding aan ons voor.

Meer dan 20 schepen passeerden wij dezen dag, hetgeen niet weinig bij droeg tot verfraaijing van het altijd prachtige natuurtooneel. De uitwerking der ondergaande zon op deze betooverende gewesten is schier niet te beschrijven.

Ten half 8 ure stevenden wij Anjer vervolgens het eiland „Dwars in den weg" voorbij.

Dit eiland bevindt zich, in het midden van de naauwste doortogt, tusschen Sumatra en Java, en is omringd door de eilanden: Brabanshoedje, Merak, het Toppershoedje en de Zutphen- eilanden.

Overal schitterden lichten aan de kust, die ons tot bakens verstrekten.

Tegen 11 ure dreven wij om St Nicolaaspunt, ten half 2 ure viel het anker terhoogte van Poelo-babi — varkenseiland — op 16 vademen diepte en 7 mijlen van de reede verwijderd.

Zaturdag 26 April.

Ten 6 ure — ochtend — werd het anker geligt en met een flaauw briesje dreven wij verder de Javazee op, die van eilandjes wemelt. Eene menigte Maleidsche praauwen kruisten op en neder en schonken eene bevalligo levendigheid aan het geheel.

Ten 12 ure praaide ons de naar Holland terugkeerende bark Cortgene onder gezagvoering van kapitein Rijke.

Toen dit schip op slechts 20 passen afstands van onzen bodem dreef, ging er eene kreet van vreugde op en wuifden beide équipages elkander met hunne mutsen het „welkom" toe.

De beide kapiteins hielden nu door middel der scheepsroepers een echt zeemansgesprek, waarin gulheid en vriendschap den boventoon voerden.

„Wat noodig"? riep onze kapitein met een stentorstem, na ettelijke vragen betrekkelijk reis en gezondheid.

„Geen klein beetje" was het antwoord; de schepen draaiden bij en een sloep kwam op ons af, waarin zich de 1ste stuurman en 4 matrozen bevonden, welke op ons schip verschijnende met hoera's verwelkomd — en van kop tot teen opgenomen werden, als of het vreemde zeegewassen waren.

Kapitein Rijke deed, ter onzer eer 7 salutschoten hooren, die bij ons aan boord met een gelijk getal beantwoord werden.

Toen ons de sloep verliet, met de zoo even genoemde mannen, telde ons schip 12 kazen en 10 vaatjes boter minder.

Ten 5 ure des avonds passeerden wij het eiland Manëter, eene kleine, sierlijk begroeide vlakte.

Ten 6 ure dreven wij langs de Groote-kombuis; ten 7 ure viel het anker op 30 vademen diepte, ter hoogte van de Kleine-kombuis.

Aan stuurboordzijde hadden wij gedurende den geheelen dag hemel hooge bergketens, waarover reusachtige wolken hingen en ze half of gedeeltenlijk bedekten; aan bakboordzijde liggen de Agnieten eilanden, Poelo-Panjang en de vlakke Hoorneilanden, welke laatsten zich als kleine bosschen voordoen en groot in getal zijn.

Zondag 27 April 18 . .

Heden ochtend ten 9 ure zette de zeewind op, vlag en wimpel werden in den bazaan — en grooten mast tentop gehaald en het anker geligt.

Reeds in de vroegte kruisten eene menigte praauwen op en neder en zagen wij de landmail — eene stoomboot — naar Europa vertrekken.

Ten 11 ure verscheen bij ons aan boord een Maleijer, zich aanbiedende den scheepskapitein aan wal te mogen brengen, bij aankomst op de reede.

Deze Maleijer, een extra-leelijk, klein, zwart ventje, droeg een bonten doek om zijn hoofd. Een witte broek, een roode vrouwenrok, met een sjerp om het middel vastgemaakt en een kort jakje van gekleurd katoen, maakten zijn geheele kleeding uit; hij was blootvoets en had eene groote tabaks-pruim ter halver wege uit den mond hangen [1])

In de sloep, waarmede hij aan boord gekomen was en die op zijde van ons schip lag, zaten nog drie zulke zwarte heeren, welke op een viesbroekje na, geheel naakt waren.

Ten 11 ure, waren wij ter hoogte van het eiland Middelburg, eene kleine met boomen begroeide vlakte; vervolgens dreven wij

---

[1]) Ik zoude, na een zoolang verblijf in Indië, eene betere schets van de Maleijers kunnen geven, en hunne kleedingstukken bij den regten naam noemen. Ik heb echter geen enkel woord in dit dagboek willen veranderen, omdat het onder den indruk van het oogenblik geschreven is.

langs Poelo-Dapoer, de eilanden Middelburg en Amsterdam, Haarlem, Hoorn, Purmerend en Onrust; dit laatste eiland heeft een fortje met eene Javaansche bezetting, een groote scheepstimmerwerf en verscheidene gebouwen.

Verder — ten Oosten — liggen nog de eilanden: Edam, Alkmaar, Enkhuizen en Leiden.

Ten 2 ure donderden uit de metalen monden van ons schip 11 salutschoten, die door het wachtschip werden beantwoord; het anker viel, wij waren op Batavia's reede!

De algemeene vreugde te willen schetsen zou eene vruchtelooze poging zijn, want ze had geene grenzen!

Sommige soldaten liepen als dol, zingende en dansende op en neder.

Weg waren de grenzen tusschen rangen en standen, alles reikte elkander de hand als of ze broeders waren en menige traan van diep gevoel, welde op in het oog van den ruwen krijger.

Onder het indrukwekkende gebrom der scheepsklok werd het „welkom in Insulinde" gedronken, waar aan ieder zonder uitzondering deelnam.

Ieder? . . . . . Helaas neen; de soldaat Asperman, die nog altijd arrestant — en voor den krijgsraad te Batavia bestemd is, zit in eenzame afzondering zijn roekelooze daad te betreuren; alleen hèm is dit oogenblik van geluk ontzegd.

Nog denzelfden avond begaven de scheepskapitein en détachementskommandant, zich aan wal.

Maandag 28 April 18 . .

Reeds vroeg in den ochtend kwamen eene massa kleine praauwen aan ons schip, met vruchten, brood en andere versnaperingen, die natuurlijk een goed debiet vonden.

Tegen 10 ure — onze kommandant was terug gekeerd — zagen wij vier groote praauwen op ons afdrijven met zwarte schippers er op, die zoo wonderlijk waren toegetakeld, dat het voor ons een raadsel was of het vrouwen of mannen waren.

Een uur later stonden wij allen gereed om gedébarkeerd te worden; op een gegeven kommando vormden wij een kring, waarvan onze kapitein het middenpunt uitmaakte.

In vloeijende en hartelijke bewoordiging, wees hij er op dat

wij binnen weinige oogenblikken den grond zouden betreden van het land, dat wij tot ons verblijf gekozen hadden.

Hij waarschuwde voor het onmatig gebruik van vruchten, sterke dranken en andere nadeelige zaken, die in het tropische klimaat, onvermijdelijk zware ziekten en somtijds den dood ten gevolge hebben.

Mannen, — ging hij voort — gedraagt u wel! werd ik gedurende de reis gedwongen velen van u te straffen, ik wil niet dat de aanteekening van uwe ongeregeldheden u in Indië zullen schaden, het is daarom dat ik het strafboek heb verscheurd.

Onder een donderend „leve onze kommandant" viel Aspérman geketend en bleek als een doode voor de voeten van den kommandant neder, die hem eigenhandig de boeijen afdeed, en hem toeriep, „ge zijt vrij."

Behoef ik de uitwerking van die edele daad te beschrijven?....

Ten 12 ure zaten wij als haringen gepakt in de platte vaartuigen en zeilden wij naar Batavia.

Toen wij een 30 passen van het schip verwijderd waren, werden weder 11 salutschoten gelost, die door het Hollandsche wachtschip met 6 beantwoord werden; hier op wuifden matroos en soldaat elkander met hunne mutsen een laatst vaarwel toe en klonk het Wilhelmus, door 150 keelen gezongen, over de watervlakte.

Ziedaar oogenblikken die de ziel roeren en de traan in het mannenoog te voorschijn roepen!

Na een uur zeilens naderden wij het eiland Java dat nu een niet voordeeligen indruk op mij maakte; immers een arm Hollandsch dorpje heeft een beter aanzien dan dit rijke land althans op dat punt waar wij ons nu bevinden.

Eindelijk bereikten wij de rivier, die ten volle den naam van moddersloot verdient; zij is een half uur lang, zeer ondiep en slechts een 20 voeten breed. De oevers zijn opgeworpen steenhoopen ter linker — en grootendeels moerassen ter regter zijde, waarop hier en daar ellendige bamboehutten van arme Javaansche arbeiders en visschers.

In deze rivier liggen een groot aantal, allerzotst gebouwde en vuile vaartuigen, waarin men leelijke zwarte schepsels opmerkt, die elkander het ongedierte afvangen en opeten, of zich met andere vieze zaken amuseren; in 't kort, men waant zich hier in een wereld die door groote apen en bavianen bewoond wordt.

Alvorens nog eenige malen aan den grond gezeten en tegen

andere vaartuigen gebotst te hebben, kwamen wij te Batavia.

Na de ontscheping legerden wij op een ruim veld, de werf genaamd, waar ons door Inlandsche soldaten op bloote voeten, elk een broodje en een kwart flesch wijn werd toegediend.

Hier schuilden wij voor de heete zonnestralen onder een soort van loods, tot des avonds 5 ure, als wanneer wij den marsch aannamen naar Weltevreden.

Naauwelijks hadden wij een 100 tal schreden afgelegd of de verleurstelling die ons in de rivier van Batavia was overvallen, maakte plaats voor opgetogenheid bij het zien van die vele prachtige gebouwen en weelderige tuinen.

Honderde rijtuigen, met kleine maar vurige paarden bespannen, en door bontgekleede lakeijen gemend, stoven langs den weg, waarop te voet en te paard een drom van Chinezen, Maleijers en andere natiën wemelde.

Werktuigelijk trad ik voorwaarts, somtijds niet wetende of ik waakte of droomde.

Ten 6 ure wachtte ons het muzijkkorps van Weltevreden op en geleidde ons onder het spelen van eenige marschen naar de kazerne.

Hiermede zoude ik mijn dagboek kunnen sluiten, want de reis is afgeloopen, doch, mijne omgeving in de kazerne is zoo wonderlijk, dat ik morgen stellig lust zal hebben, er iets van te zeggen.

Batavia 9 Mei 18..

Hoe gaarne ik ook wilde, was het mij gedurende 12 dagen onmogelijk een rustig oogenblik te vinden, ten einde de belofte na te komen, u iets betrekkelijk het kazerne-leven te vertellen. Thans zit ik in het hospitaal en zal nu het vervolg en slot aan dit boekje toevoegen.

De aankomst in de kazerne te Weltevreden maakt alles, behalve een prettigen indruk, op den nieuw aangekomen soldaat; wèl zijn de kazernes luchtig gebouwd en goed onderhouden, maar..... enfin, oordeel zelf.

Toen wij op de binnenplaats waren aangekomen, ontvingen wij een ketel rijst, een stukje zeer slecht vleesch en een lepel vol keelafbijtende sambal, waarmede wij onze slaapplaatsen opzochten.

Kribben met stroozakken meent gij?..... Mis! — langs de

wanden der zalen staan 4 voet hooge schragen met planken overdekt; bij het binnen treden meent men een falliet kleêrmakersatelier te zien. Op deze tafels ontbreekt alles wat de slaper noodig heeft, zelfs het hoofd kussen van stroo.

Een aantal Javaansche meiden, die niets aan hebben dan een soort van rok en een jakje waaraan de mouwen ontbreken, loopen rond met tabakspruimen in den mond, die een turfdrager haar zou benijden; velen hebben kinderen die ze meestal geheel naakt, in een gekleurden doek, op zijde van hun taankleurig ligchaam dragen.

Deze schepsels zingen u in den slaap met een liedje, waarin de woorden *nina* en *baba* de hoofdrol spelen

Is het u gelukt intesluimeren, dan bijten u de muskieten weder wakker, en ge zijt verpligt de broekspijpen in de kousen te stoppen, de handen in den zak te steken, en het gezigt met een doek te bedekken, of gij rust geen seconde; zelfs gekleed, is het onnoodig dat u iemand een aangename jeukte toewenscht, want ge vindt gelegenheid genoeg tot krabben.

Des ochtends ten 5 ure slaat de tamboer appèl, en ge gaat met uwen rijstketel naar de keuken om koffij te halen en een versch broodje, dat wel klein is voor een gezonden soldaat, maar heerlijk smaakt.

Het eten wisselt vrij goed af, den eenen dag is het „soep, rijst en sambal" — den anderen dag, „sambal rijst en soep." De scheepskapitein had wel gelijk, toen hij zeide: „Jongens! moppert niet over het eten aanboord, te Batavia zul je het zoo goed niet krijgen." Ik moet echter bekennen,dat de afwisseling aan boord ook niet groot was, en mij de erwten soep, hoe lekker ook klaar gemaakt, vrij erg verveelde.

Ten 10 ure slaat de tamboer het badsignaal; alles stroomt nu half gekleed naar de rivier, niet alleen de Europeanen, Afrikanen en Maleijers, maar ook de meiden en kinderen.

Alles zwemt en krioelt hier door elkander; het grootste gedeelte in een costuum dat Adam en Eva gebruikten, vóór ze het vijgenblad hadden uitgevonden.

De overige tijd van den dag werd besteed aan alle soorten van inspectiën, nu eens over groot, dan over klein équipement; heden wenschte de kapitein van het dépôt — een uur later de Generaal ons te zien; 't was of er geen einde aan komen zou.

Den 2^{den} dag onzer aankomst werden wij des ochtends door

den tamboer naar buiten getrommeld.

't Was nu niet voor een inspectie maar . . . . . een exécutie parade.

Een Europeesch soldaat moest 50 rottanslagen ontvangen ten aanzien van alle militairen, zoowel Europeanen als Javanen.

Toen we allen in een kring om het schavot — een houtenbank voor 6 personen—stonden, werd de soldaat die de straf ontvangen moest, binnen geleid en door middel van twee spreijen aan de bank gebonden, welker einden door 4 soldaten werden vastgehouden.

Twee korporaals sloegen op een gegeven teeken van een officier, zoo mededoogenloos met stokken op zijn ligchaam, dat, met den 5den slag reeds, het bloed door de kleederen scheen.

Geen gekerm werd vernomen, vóór dat de 40ste slag met zóóveel kracht werd toegediend, dat de stukken van den broek aan den bebloeden stok bleven vastkleven.

De 50 slagen zijn toegedeeld, het slagtoffer weggevoerd.

Of dit alles geschikt was, den nieuw aangekomen militairen liefde inteboesemen voor den krijgsmansstand, durf ik betwijfelen, en zeker is het, dat zulk een schouwspel weinig bemoedigend is voor den soldaat, die naauwelijks den voet op vreemden grond gezet heeft en zich dus nog verlaten en eenzaam gevoelt.

Tegen den avond kwam een groot gedeelte mijner transportgenoten dronken te huis; eenige volzinnen gebrekkig en stotterend uitgebragt, toonden aan hoeveel indruk die geeseling gemaakt — maar hoe weinig nut ze gesticht had.

Den 3den dag, na onze aankomst, werden mij 2 maal 24 uren verlof toegestaan, die ik dienstbaar wilde maken tot het bezorgen mijner aanbevelingsbrieven, meer dan 20 in getal.

De meesten dezer epistels waren geadresseerd aan invloedrijke personen, en hielden het verzoek in, mij behulpzaam te willen zijn, om op Batavia bij een der bataillons te worden ingedeeld: iets, waarin ik om verschillende redenen veel belang stelde.

Om niet koud te worden, ging ik des ochtends ten 12 ure op weg, te voet natuurlijk, want ik was te arm om een wagen te huren

Geheel onbekend met de wegen en de Maleische taal, had ik er op gerekend, nu en dan een Europeaan te zullen ontmoeten, doch trof niets aan dan Javanen en Chinezen, die mij natuurlijk niet begrepen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Nadat ik twee uren had rond geloopen en half gebraden was, vond ik eindelijk het huis, waarnaar ik zoo lang gezocht had. 't Was precies een kasteel, en hoeveel zwarte knechten er wel op de breede stoep waren, durf ik niet te zeggen.

Is meneer te huis?

Apa toean?

Of meneer te huis is? . , ...

Geen antwoord.

Ik rigtte diezelfde vraag tot een anderen knecht die Hollandsch verstond en mij ten antwoord gaf:

„Is slapen."

„Wanneer staat meneer op?"

Hij bedacht zich een oogenblik en zeide toen.

„Saija."

Ik telde in mijne gedachten tot 10, hetgeen ik zoo ten halve kon, maar vond er het woord „saija" niet tusschen; ik wilde dien knecht echter niet laten bemerken, dat ik hem niet begrepen had, en vertelde hem, dat ik dan maar tot „saija" wilde wachten.

Nu ik heb dan ook gewacht, 't was stellig half 6, toen ik den huisheer te zien kreeg.

„Wat wou je?"

„Ik ben met het laatste transport . . . . . "

„Jawel, zeg maar wat je hebben wilt."

„Ik heb hier een brief . . . . . "

„Zoo, . . ." Hij neemt dien aan, breekt hem open, ziet naar de handteekening, legt den brief op een wipstoel, zegt „dank je," gaat heên, en . . . . . ik ook.

Gelukkig waren er nu veel Europeanen op weg, en dit maakte, dat ik langs den kortsten weg binnen een half uur in de kazerne terug was.

Dien avond besloot ik geene brieven meer te bezorgen; doch, toen ik goed geslapen en een broodje met koffij gebruikt had, begreep ik dat het dwaas zoude zijn, mij door de onbeleefheid van één persoon te laten afschrikken.

Ik ging dus met nieuwen moed op weg, maar ditmaal ten 7 ure 's ochtends; nu vond ik Hollandsche wegwijzers in overvloed en spoedig had ik dan ook het huis van mijn' tweeden protecteur bereikt, een rijk maar beleefd man, dat moet gezegd worden: hij las den brief nog, vóór hij den tijd had, mij een stoel aan te bieden.

Hij steekt den brief in den zak," Dank je hè? nou geen tijd; kom later maar eens terug hè? dan zal ik zorgen ....." „dat je niet te huis bent hè?" dacht ik, en ging verder op naar No. 3.

Hij was te huis, maar op het punt uitterijden; dat trof ik nog al; hij leest den brief — 4 bladzijden vol — in eene seconde ten einde.

„Zoo? ben jij dat? ..... 'k zal mijn best doen, ga maar gerust weg, hè?"

Hooggeroemde gastvrijheid van Insulinde, waar zijn uwe grenzen!

Tegen 11 ure kwam ik dood vermoeid, landerig en suf van de hitte, in de kazerne terug.

Wat nu aantevangen met de overige brieven hè? ik pakte ze netjes bij elkander hè? en smeet ze op het vuur, hè?

Ik raad ieder soldaat, die aanbevelingsbrieven naar Indië mede krijgt, ze te Harderwijk dadelijk te verbranden.

Des anderen daags vernam ik met leedwezen, dat ik met de eerste boot naar Samarang moest vertrekken en vervolgens naar een buitenbezitting zou gezonden worden. Mijne plannen vielen daardoor in duigen; hoe was dit te verhoeden?

Ik nam raad met een heel verstandig man, die mij zeide:

„Meld je ziek, dan ga je naar het hospitaal; als de boot weg is heb je wêer 14 dagen voor den boeg; misschien komt er dan verandering."

Ja dat was goed, tijd gewonnen is veel gewonnen; maar ..... „welke ziekte voorwenden?"

„Och, da's hetzelfde; zeg maar dyssentrie, dat is nog de gemakkelijkste ziekte, om dadelijk in het hospitaal opgenomen te worden; zeg maar, dat je loomerig bent, pijn in den rug hebt, en je buik roerderig is, dan weet er de doctor alles van.

Gemakkelijker kon het niet; ik zou dat dan maar doen, en hoewel ik er eenigzins tegen opzag, die leugen van stapel te laten loopen, en mij des nachts honderd malen van de ééne zijde op op de andere wierp, vóór ik den slaap kon vatten, nam ik mij voor, het te wagen.

Roerderig, loomerig en pijn in den rug, — 't zou wel goed afloopen.

Voor ik verder ga, moet ik hier iets tusschen twee haakjes vertellen, wat ik helaas! te laat gewaar werd.

De meesten der soldaten die in Indië aankomen, hebben een

soort van plan. De één wil, om zijn broer den luitenant te ontmoeten, naar Soerabaija, de ander heeft een neef of nicht op Padang.

Zij die geen broêrs, neven of nichten hebben, voelen toch ook een zekere verkiezing tusschen de eene plaats en de andere, niet omdat ze Indië kennen, maar omdat ze in de kantine gehoord hebben, dat het op deze of gene plaats beter is.

Krijgen ze hun zin niet, dan trachten ze in het hospitaal te komen, om zoo doende hunne overplaatsing te vertragen, hetgeen bij slot van rekening toch niets baat.

Toen des ochtends ten 5 ure de reveille werd geslagen, verscheen de korporaal der week in de chambrée en vroeg, als naar gewoonte, of er zieken waren.

Ik verzocht hem mij op de lijst te willen zetten.

Naauwelijks was dit geschied, of de sergeant-majoor verscheen.

Deze dubbelgestreepte Heer is een Duitscher, die, zoo als de soldaten meenen, het gebrek heeft voor zijn meerderen te kruipen en zijne minderen te onderdrukken; ik weet niet of dit waar is en zou het bijna durven betwijfelen, omdat zoo iets volstrekt niet in het karakter van den Duitscher ligt. Waar is het echter, dat de sergt.-majoor alle uitvlugten van den soldaat door ondervinding kent, en ze ijverig en naauwgezet, zelfs met een soort van genoegen, bestrijdt.

Daar hij natuurlijk wist, dat ik met de boot vertrekken moest, kwam hij voor mijn bed en hield het volgende gesprek met mij.

„Wat maak jij vor Katzenpoegel?"

Gewikkeld in een grijzen kapotjas, rees ik overeind op mijn slaaptafel, en streek de verwarde haren voor mijn oogen weg, zonder een woord te spreken.

„Hoor je niet wat ik je vraag"?

„'k Vraag excuus, majoor, ik ken geen Duitsch."

„Je hebt je ziek opgegeven, wat felht je dan?

„Alles verveelt me, majoor."

„Ik vraag wat je an je d . . . . . fehlt sweernoot."

„Majoor, ik ken geen Duitsch."

Mijn slaapkameraad en een oude soldaat aan de overzijde lachten en kregen arrest; mij zou hij straks wel klaar krijgen.

Ten half 8 ure sloeg het appèl voor den doctor.

Ik stapte met de bloote voeten in een paar groote sloffen, trok de pet diep in de oogen en begaf mij met eenige andere

manschappen naar de wacht, eenige schreden van de kazerne — dépot — verwijderd.

Op het noemen van mijn naam, trad ik voor, en naauwelijks had de doctor gevraagd wat mij scheelde, of de sergt. majoor nam het woord, en verzekerde dat ik mij ziek meldde, om de reis te ontduiken.

Ik had nu eenmaal gelogen, en hoewel ik niets op mijn gemak was, moest ik dien leugen volhouden.

Na behoorlijk onderzoek aan pols, tong en verhoofd, besliste de doctor, zonder notitie van den majoor te nemen, dat ik ziek was en naar het hospitaal moest.

De oogen van den doctor op mij — de oogen van mij op den majoor en de oogen van den majoor op mij en den doctor, drukten tegelijk zóó veel geheimzinnigs uit, dat een gelaatkundige er 20 bladzijden over vol had kunnen schrijven.

Ten 10 ure had de verhuizing plaats naar het hospitaal, onder geleide van een korporaal. Ik werd in het magazijn gebragt, waar mij een compleet zieken-kostuum verstrekt werd, een witte broek, eene dito lange jas — kabaija genoemd — en eene eindelooze slaapmuts.

Zoo uitgedoscht verscheen ik op zaal 7, die meer op een concert — dan zieken zaal gelijkt, bepaald voor dyssenterie-lijders bestemd is en een groot aantal van deze ongelukkigen telde.

Toen ik de zaal binnen trad viel mij eene huivering over het lijf; ik had dan den moed met die vreesselijke ziekte den spot te drijven! . . . . . In het geheel niet op mijn gemak sprong ik nu eens in — dan weder uit de krib, tot des avonds 5 ure, toen de doctor verscheen.

Met plegtige ernst onderzoekt hij tong en pols, en vraagt naar den aard mijner ziekte.

Loo . . . merig . . . roer . . . . . heden ochtend viel het als van een leijen dakje, nu bleven mij de woorden in de keel steken.

De doctor wendt zich tot den zieken-vader en zegt „8 koppen"

Acht koppen? . . . . . 'k zat nog druk te bedenken, wat dat te beduiden had, toen een Javaansche knecht verscheidene punschglaasjes op een tafeltje nederzette, dat aan het voeteneinde van mijn krib bevestigd was; nog een ander zette er twee gevulde flesschen en een helder brandend lampje bij.

Ik begreep dat ik visite krijgen zou en kuapte mij een weinig

op, om de 8 koppen behoorlijk te kunnen ontvangen, toen de zieken-vader zei:

„Op de buik liggen!"

Niets van de zaak begrijpende, vleide ik mij na eenige tegenpraatjes, in de aangewezene positie neder, die ik in het geheel niet prettig vond.

Hier op volgde eene stilte, die ik wantrouwde, en juist toen ik het hoofd omdraaide, zette mij de zieken-vader een brandende machine op den rug, die mij van pijn of van schrik, dat weet ik niet meer, een halfvoet hoog in mijn krib deed opspringen. Het was een punschglaasje, dat, met spiritus bevochtigd, daarna aangestoken en op mijn rug was geduwd.

Nadat er nog 7 zulke glazen waren bijgezet, kreeg ik een gevoel, als of mij het vel van den rug getrokken werd.

Twintig minuten waren op deze wijze verloopen, toen men de glazen weg nam en een koperen instrumentje voor den dag haalde, waarin zich 10 mesjes bewogen.

Op elke plaats waar een glaasje gestaan had, was een buil getrokken, waarin met dit instrumentje 20 kleine wonden geslagen werden, die men weder met een glas bedekte.

Toen de glazen gedeeltelijk met bloed gevuld waren, werden ze weggenomen en de koppenvisite die een uur geduurd had, was afgeloopen.

Ik werd ruim betaald voor den leugen, dat ik ziek was, doch stelde mij zoo goed mogelijk tevreden met de hoop daardoor op Weltevreden te zullen blijven.

Den volgenden morgen, nadat ik van schavot en onthoofding gedroomd had, klom ik vermoeid en zoo bleek als een doode uit mijn krib; een kind had mij kunnen wijs maken, dat ik nu werkelijk ziek was.

Ten 7 ure verscheen de doctor weder.

„Hoe is 't" vroeg hij op een spotachtigen toon, die mij het bloed naar het hoofd joeg," nog loomerig en roerderig?"

'k Vraag excuus, doctor, de pijn is geweken," gaf ik, bevreesd voor nieuwe koppen, ten antwoord.

„Steek je tong uit! .... hm, nog bleek; laat je rug zien! ....."; hij drukt met den duim op de meest gevoelige plaatsen .....; „nog vier koppen in deze rigting," snaauwde hij, een landkaart op mijn rug teekenende, den zieken-vader toe, waarna hij zich tot een anderen zieke wendde.

Nog 4 koppen ..... 't was of mij den dood werd aangezegd! Gisteren was de pijn nog al dragelijk geweest, waar nu op dien raauwen rug? Wat had ik begonnen!

Ten 8 ure nam die operatie een aanvang en duurde een half uur, zonder veel bloedverlies en minder pijn geleden te hebben, dan ik verwacht had.

Des middags ten 5 ure kwam mijn kwelduivel terug, zonder zich om mijne maag te bekreunen, die in twee dagen geen toevoer genoten had en oproerig werd; zonder mij zelfs met een blik te verwaardigen, ging hij voorbij en wendde zich tot een mijner transport-genooten, die in den ergsten graad aan dyssenterie leed en met den dood te worstelen lag.

Wil ik eerlijk zijn, dan moet ik bekennen dat hij dien man niet zoo verwaarloosde als mij, maar hem in het tegendeel altijd met de meeste zorg behandelde. Een Javaansche bediende met een bezempje in de hand, werd aan de krib geplaatst om de vliegen afteweren, en den zieken-vader met klem op het hart gedrukt om waakzaam te zijn en voor stilte en rust te zorgen.

Naauwelijks was de doctor verdwenen of, eenige slaapplaatsen van den lijder verwijderd, zette zich een troep zieke kaartspelers neder, die als om strijd van „troef aas en ruiten vrouw" schreeuwden, zonder zich het minst om den stervende te bekreunen.

Omringd door 5 andere soldaten, die bij elke moeijelijke ademhaling van den zieke: „hij is er geweest" of „weg is ie," uitriepen, bezweek de arme, zonder eenige belangstelling of troost, verlaten van alles wat hem dierbaar was, met het woord „vader" op de lippen.

Boven zijn hoofd op een soort van tafeltje, lag een preek van dominé Oosterzee, een groen beursje met eenig geld, drie pakjes sigaren en andere kleinigheden, al hetwelk zich de omstanders toeëigenden en onderling verdeelden.

De beide volgende dagen kwam de doctor op den daartoe bestemden tijd terug, maar verdween zonder mij eten voor te schrijven. 'k Had een argeloos kind moeten zijn, om niet te begrijpen dat de doctor zich ten taak stelde, mij het leven zoo zuur mogelijk te maken; en het was daarom, dat ik mij voornam hem niets te vragen.

Gekweld door een naar gevoel in rug en maag, kropen de dagen lange uren voorbij, in de uiterste verveling; ik gevoelde dat ik dit niet lang meer zoude uithouden. Voor een broodje had ik mij 20

koppen, ja, met huid en haar onder een glazen stolp met spiritus laten zetten

Toen de doctor des avonds ten 5 ure verscheen,— ik was toen 4 maal 24 uren zonder eten geweest — vroeg hij weder op denzelfden spotachtigen toon hoe ik het maakte.

'k Had meer dan werk genoeg, meester over mij zelven te blijven, en antwoordde met onderdrukte woede „'k ben hersteld."

„Heb je niets te verzoeken?

„Niets."

Na deze korte woorden wisseling, teekende hij een lang papier en vernam ik, dat ik morgen uit het hospitaal zoude verlost worden.

Onmiddelijk na die visite, ontving ik een bord soep, een halve gebraden kip en een kom rijst, al hetwelk ik tot den laatsten kruimel, met een ongeloofelijke snelheid opat.

Of ik het land aan dien doctor had? ..... Ja! en het spijt mij dat ik ondanks mijzelven gedwongen wordt, hem de meeste hoogachting toetedragen.

Hiermede eindig ik mijn dagboek, want ik heb van den doctor geleerd: „de menschen niet langer te plagen dan hoog noodzakelijk is."

L. v. L.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

